

duos eligere petiisset declarari, nunquid post concilium idem ei liceret: Sacra Congregatio concilii censuit nunquam Vicarium eligi posse, ex quo concilium; *sess. 24. cap. 16.* injungit capitulo ut deputet Sede vacante Oeconomum unum, vel plures, & eligat Officialem, seu Vicarium; & ita ubi facit mentionem de Vicarii electione, non repetit illa dictionem, plures. Verum tamen cum allegetur immemorabilis, agendum cum Sanctissimo, an eam velit sublatam. Sanctissimus respondit consuetudinem immemorabilem, si legitime probetur, non esse sublatam a concilio; ideoque permittendum esse ut iuxta eam duo Vicarii eligantur, cum illis tamen qualitatibus, quas ipsum Concilium requirit: Unde postea in causa Panormitana proposito dubio: An Capitulum Sede vacante duos Vicarios constituere possit, ut alternis mensibus Vicariatum munere fungantur, presertim si ita ab immortalis tempore consueverit: *die 20. Iunii 1589. Sac. Congregatio censuit, si legitime probetur consuetudo immemorabilis deligendi huiusmodi Vicarios, posse utique capitulum in ea perseverare, dum tamen predicti sint illis qualitatibus, quas Tridentinum Concilium requirit, c. 16. sess. 24.*

69. Animadvertendum secundo Vicarium posse ad nutum capituli moveri, & ad tempus constitui ex ipsius Congregationis sententia: nam consultata an capitulum possit ad eum libitum revocare Vicarium alias ab ipso Sede vacante electum & confirmatum: respondit posse dum intra octo dies alium constituat. De iure communis libenter Vicarius datus per Capitulum Sede vacante ad certum tempus, etiam ante tempus revocari potest: & sic Ioan. Andr. in cap. Tua, de offic. Vicar. refert se Paduæ consuluisse per cap. su. de precat. & l. iudicium solvitur, ff. De iudic. Ita etiam se consultum vidisse per Anton. de Rosellis in causa Tarvisina attestatur Ioan. Franc. Pavin. dict. q. 2. num. 7. Quod procedit etiam si iurasset non revocare; quia licet revocantes sine causa sint perjuri, tamen tenet revocatio per iura preallegata, secundum eos. Verum tamen S. Congregatio Episcoporum (ut credimus, pro bono Ecclesiarum regimine) decrevit Capitulum non posse eligere Vicarium ad tempus determinatum, sed debere eum eligere pro toto tempore vacationis, nec posse eum revocare nisi ex causa à Sac. Congregatione approbanda: & jurisdictionem ei totum conferre teneri non cumulative, sed private. Similiter responsionem est à Sac. Congregatione concilii in ipsa Vicarii deputatione Capitulum posse præterminare tempus, quo elapso eius jurisdictione expirat. Hoc ipsum poterat de iure communi, arg. c. De causis, supra de offic. Deleg. & not. Ioan. Andr. in d. c. Tua. & Pavin. loc. cit.

73. Animadvertendum tertio jurisdictionem vacante Episcopatu principaliter referre penes Capitulum, ut per Pavin. ubi supra. Exercitium verò penes Vicarium ab eo deputatum. Unde censuit S. Congregatio Concilii substitutionem faciendam propter absentiam Vicarii, vel aliorum Officialium fore ad ipsos Officiales. & non ad Capitulum. Item Capitulum absque Vicario non posse Visitatorem eligere ad visitandam diocesim, refert decretum Nicol. Garz.

76. de benef. part. 1. cap. 7. num. 23. declarat. 7. Quod nota propter ea, quæ dicta sunt supra num. 5. Orta tamen dubitatione an Capitulum possit eligere arbitros ad cognoscendum de causis suspitionum, qui contra Vicarum ab eo Sede vacante deputatum proponuntur: Responsionem est, non posse Capitulum eligere arbitros, sed posse per se ipsum cognoscere de causis suspitionum.

77. Animadvertendum ultimo, dispositionem Concilii Tridentini in d. cap. 16. procedere in Capitulo Cathedrali, & Metropolitanæ Ecclesie dumtaxat, ut patet ex illius contextu, & declarat S. Congregatio ejusdem Concilii interpres: nam proposito dubio, An decreti Concilii in cap. 16. sess. 24. quod Capitulum Sede vacante constituere debeat Vicarium, qui salem in iure canonico sit Doctor, vel Licentiatum, locum habeat etiam in Collegiata, defuncto eius Prelato, qui ordinariam jurisdictionem, & omnia iura Episcopalia habeat. Sac. Congregatio censuit non habere locum. Quamobrem in Capitulis Titularum Cardinalium, & aliarum Collegiatarum Ecclesiarum tanquam omittis à Concilio servanda dispositio iuris communis, secundum ea, quæ dicta sunt supra in l. 2. membr. numero 32 & num. 39. l. Canon. dist. 8. ff. De liber. & posthum. nam quod non mutatur, & c. l. Sancimus, Cod. De testam. cum vulgar. gloss. in c. Constitutionem, in ver. Prærogamus; in fin. de regul. iur. lib. 6.

DE MAIORITATE,
& obedientia.
Cap. Cum olim.

S Y M M A R I U M.

1. Capitulum vacante Episcopatu confirmat electiones ab Episcopo confirmandas.

2. Jurisdictione Episcopi sede vacante ad Capitulum devolvitur.

3. Cardinalium Collegium an succedat in iurisdictione Papali sede vacante, & numero seqq. usque ad num. 63.

4. Quia inspecto tempore ante Decretalem, ubi periculum, de elect. lib. 6.

Et quid post dictam Decretalem usque ad tempus Clementis; Ne Romani, de elect. num. 38.

Et quid post dictam Clem. usque ad tempus Constitutionis, num. 39.

5. Cardinales quam jurisdictionem habeant sede vacante ex sententia veterum Canonistarum.

6. Papa mortuo plenitudo potestatis est penes Romanam Ecclesiam.

7. Dormitat tamen quousque creatur Papa.

8. Jurisdictionem multoties habet quis habitum, licet non actu, & num. 39.

9. Cardinalium Collegium Sede vacante habet exercitium jurisdictionis Pape in instantiam, quæ sunt necessaria, vel utilia Ecclesie, seu Republicæ Christianæ ex sententia Hostiensis & num. 17.

Declaratur, num. 26.

10. Cardinales Sede vacante alim utantur iurisdictione

ne Papali ex consuetudine, & num. 36. Hodie secum, num. 37.

11. Cardinales Episcopi Romano Pontifice obeunt funguntur vice Metropolitanæ.

Intellectus cap. In nomine Domini, 23 dist. ibid. & num. seq.

12. Papa est Metropolitanus Romana Ecclesia.

13. Cardinales sede vacante possunt anathematizare, & num. 51.

14. Anathema est mureo Episcopali, & maior pena, que fit in Ecclesia Dei.

15. Cardinales sede vacante non sunt sine capite, & num. seqq.

16. Romana Ecclesia vacans Pastor, Sponsus, & Caput invisibile est Christus, & num. 24.

18. Cardinalium cætus ante Concilium Lugdunen. habebat in habitu sede vacante plenitudinem potestatis Pape, & num. 21.

19. Cardinales sede vacante nullam habent iurisdictionem in his, quæ ratione excellentia, & dignitate Pape tantum sunt referata, & num. 31.

20. Cardinalium Collegium sede vacante ad minus eam habet iurisdictionem in Ecclesia universali, quam habet Legatus Apostolicæ Sedis, & num. 28.

22. Romana Ecclesia mortuo Papa dividitur in Acephala, & viduata.

Declaratur, num. 24 & 25.

23. Papa solus est caput visibile Ecclesie.

27. Cardinalis Hostiensis consultum circa clausuram Conclavi, & civitas, Cardinalibus subrahenda.

29. Legatus de latere censet beneficia intra suam legationem vacantia.

30. Cardinalium Collegium sede vacante beneficia conferre non potest, sicut nec inferiora Collegia, & num. 34.

32. Cardinales sede vacante nec possunt Episcopos creare, nec confirmare, nec deponere.

33. Cardinales sede vacante quamvis possint Papam eligere, non tamen possunt Cardinales creare, & num. seq.

34. Capitulum sede vacante non confert beneficia ad solium Episcopi collationem spectantia.

35. Cardinalium cætus sede vacante an possint Cardinales per Papam privatos rehabilitare saltem ad vocem.

37. Decretum irritans tollit contrariam consuetudinem tam præteritam, quam futuram.

38. Cardinales sede vacante non possunt se de alio negotio intronizzare, quam electionis Pape.

Fallit, num. 40 & 61.

39. Cardinalibus per cap. Vbi periculum, de elect. lib. 6. non admittitur iurisdictione sede vacante, sed jurisdictionis exercitium.

Secus ex Clement. Ne Romani, de elect. ex Bulla Pii IV. num. 53. num. 19.

41. Cardinalium cætus mortuo Papa pro Terra Ecclesie defendenda, vel evidenti periculo potest mittere unum Cardinalem.

42. Qui tamen non erit proprius Legatus cum iurisdictione, sed Nuntius ad illum actum.

Nec mitti poterit nisi votum, num. 44.

Legatos mittere peritine ad solum Papam de Cardinalium consilio, num. 42 & 46.

43. Cardinalium cætus potest mittere unum Cardinalem Legatum ad Papam electum in absentia.

45. Item potest Legatum missum à Papa revocare ex

magna, & evidenti causa: Alias secus.

47. Cardinalium cætus an possit Cardinalium nuper create insignia Cardinalium tradere, & es aperiri sede vacante & num. seq.

48. Anne aperitio oru ad substantiam electionis pertinet.

49. Et an possit ad effectum electionis faciendæ Cardinales à censuris absolvere, & cum eis super irregularitate dispensare.

50. Cardinalium Collegium duobus de Papatu contententibus, aut electione finitiam celebrata, potest generale Concilium indiciere, & innovare.

51. Item potest intrusum in Papatu anathematizare.

52. Non tamen est iudex intrusum, nisi deviat à fide.

53. Decretum irritans operatur, ut quicquid contra sit, irritum sit in ipsa iure.

54. Et in sit titulum, & possessionem.

55. Cardinalium Collegium est deteriori conditionis, quam sit inferiora Collegia, in qua transit iurisdictione sede vacante.

56. Et que sit ratio differentia.

57. Capitulum sede vacante potest statuta condere: Collegium Cardinalium secum.

58. Camerarii, & Pænitentiarii Pape officium metuo Papa non expirat, in que deficientionem potest Collegium Apostolicum alios subrogare pro tempore vacationis.

60. Habere proprie est iure dominii possidere.

61. Bulla Pii IV. in quo innovavit iura antiqua quoad iurisdictionem Cardinalium sede vacante in casibus urgentis necessitatis, & imminenti periculo.

62. Et quid statuerit de illorum autoritate circa statum temporalem Romane Ecclesie, remissive.

63. Congregationum Cardinalium iurisdictione an expirat, vel sit suspensa Apostolica sede vacante, & num. seqq. usque in finem.

64. Congregationum quindecim à Sixto V. institutarum iurisdictione ordinaria, & num. seqq.

65. Iurisdictione, qua defertur à lege, vel statuto & ad universitates causarum, vel unum negotium universale, ordinaria est.

66. Etiam si inter plures indices sit parva.

67. Iurisdictione ordinaria mortuo Papa non expirat, & num. seq. usque ad num. 72.

Legati apostolici officium non expirat per obitum Pape. Ibidem.

68. Cardinalium iurisdictione in suis titulis Apostolica sede vacante non extinguitur.

Declaratur, num. 24.

69. Vicarii Pape ad vitanam deputati officium durat sede vacante, cum eius iurisdictione sit ordinaria.

70. Auditor Camera, & Mar. e. hallu habent ordinariam, qua per obitum Pape non expirat.

71. Auditorum Rote iurisdictione est ordinaria in procedendo, sed delegata sentiendo.

72. Congregationum à Sixto V. institutarum facultates sunt perpetua, & durant etiam in tempore Pontificum successorum.

73. Congregationum Cardinalium iurisdictione non includitur in prohibitionem Clem. Ne Romani, de elect. ne Bulla Pii IV. circa iurisdictionem Collegii Apostolici sede vacante.

74. In iurisdictione universali concessa, vel abdicata non includitur iurisdictione alteri specialiter attributa.

75. Signatura Cardinales, & Prelati sede vacante supplicationes, vel commissiones signare non valent.

- 76 Congregationum Cardinalium facultates creato novo Pontifice non consueverunt renovari.
- 77 Iurisdicchio semel extincta, etiam causa extinctionis cessante, non reviviscit.
- 78 Congregationum iurisdicchio Cardinalibus in Conclavi manentibus debet consistere quoad negotia, quae in Congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalium Praefecti, Secum si manerent extra, num. 81.
- 79 Cardinales vacante sede nec in arduum possunt se immiscere, nisi pro terra Ecclesia defendenda, & grandi periculo imminenti.
- 80 Ad Cardinales in conclavi non licet mittere Nuntium, vel scripturam, nec cum eis loqui etiam publice, & palam: non tamen excommunicantur nisi qui haec faciunt secreta.
- 82 Penitentiarius Maior in conclavi non potest personaliter officium exercere, nisi quoad eos, qui in eodem conclavi existunt. Secum si maneat extra conclavum. & num. 85.
- 83 Congregationum negotia, quae in communi forma a solo Secretario expediuntur solent, similiter expediuntur per seipsum sede vacante.
- 84 Cardinales in conclavi existentes possunt in suis titulis iurisdictionem exercere non personaliter, sed per suos ministros.

CUM OLIM. Vacante Episcopatu, Capitulum confirmat electiones ab Episcopo confirmandas. Hoc dicit, dividitur in duas partes. In prima providet circa electionem faciendam. In secunda circa confirmationem, ibi, Mandantes.

2 Nota ex Decretali regulam affirmativam; quod potestas, seu iurisdicchio Episcopi Sed vacante ad Capitulum devolvitur, concordat, cap. Hu quae, supra eod. cap. ad abolendam, infra de heret. cap. Vn. infra hoc tit. lib. 6. & eodem lib. cap. 3. de tempor. ordinar. cap. 3. & 4. de suppl. negis. Pralat. cap. 1. de institut. & Clem. 1. & quod ibi notatur, de heret. Et ita hanc regulam ex hoc textu colligit glossa secunda, & Hostiens. numero 2. in ver. Presentent, Innocent. in d. cap. His quae, num. 2. cum quo ceteri transeunt, Feder. de Sen. conf. 16. incipient. Capitulum Ecclesia Cathedralis, numero 2. & passim alii: Et quamvis nonnulli, videlicet Vicent. hic. Roffred. Benevent. in libello, tit. Ne sede vacante, ad fin. Hostiens. in Summ. eodem tit. §. 3. & Archid. in cap. 1. de maior. & obed. lib. 6. & in cap. 1. de instit. eodem lib. constituat in hac materia contrariam regulam negativam, id est iurisdictionem mortuo Episcopo ad Capitulum non devolvi, nisi in quantum invenitur permillum vel ex indulgentia speciali, ut in cap. Ex parte, supra de rescript. vel ex consuetudine praescripta, ut in cap. Irrefragabili, de offic. ordinar. & in causa haresis, ut in dict. cap. ad abolendam, de heret. asserentes quod hic dicitur de confirmatione electionis, esse intelligendum ex gratia, tamen communitate omnes contra tenent, ut hic testantur Ioan. Andr. numero 3. Butr. num. 15. Cardin. in 8. quest. Abb. num. 2. vel. Sed communitate. Et hanc partem latissime comprobatur, & ab objectis tuetur Ioan. Francisc. Pavinus in tract. de offic. & potest. Capituli Sede vacante in 1. quae. prima partu principalis, a num. 3.

Verum hodie in Capitulis Cathedralium Ecclesiarum sede Episcopali vacante servari debet dispositio Tridentini Concilii in cap. 16. sess. 24. ut scripsit late in praedicta Decretali, hu quae, supra eod.

QUERO, Quid in Collegio Cardinalium, numquid Romana Ecclesia vacante succedat in iurisdictione Papali.

Ioan. Andr. movet hanc questionem hic in gloss. 2. num. 8. & dicit de hoc notari in cap. Nullus, il secundo, 79. dist. plenius in cap. Vn. de schismat. lib. 6. & hodie hoc esse expeditum per Conflitionem Clementis in Clem. Ne Romanis, de elect. sed quia haec questio graves, & multiplices implicat difficultates; pro clariori solutione exillimo quatuor tempora esse distinguenda.

Primum tempus est ante Constitutionem Gregorii X. editam in Concilio Lugdunensi, ac relatum in cap. Vbi periculum de electi lib. 6. & hoc tempore inspecto regula conflimebatur affirmativa, videlicet Romana Ecclesia vacante ad ceterum Cardinalium iurisdictionem devolvi. Unde veteres Canonica quotquot scriperunt ante Bonifacianam compilationem Sexti libri Decretalium, iurisdictionem tribuerunt Collegio Cardinalium, non tamen uniformiter. Nam Hugo in dict. c. Nullus, 79. dist. dixit, ceterum Cardinalium in multis casibus vice capitis. Ioan. ibidem in gloss. un. dixit Cardinales supplere defectum mortui Papae, arg. cap. si quis, eadem dist. Idem dixit ibi Bernard. subdens hoc melius probari, in cap. Ita quae, supra eodem, & in hac Decretali: quae iura cum probent iurisdictione Episcopalem mortuo Episcopo devolvi ad Capitulum, ad eum modum videtur Bernardus sensisse, iurisdictionem Papalem mortuo Papa devolvi ad Collegium Cardinalium, quod postea clare dixit Bart. in l. Vbi sunt numero 3. ff. De tutor. & curator, dat. ab his similiter Lau. in eodem cap. Nullus, asseruit tempore vacationis Cardinales obtinere vicem Curiae, ut l. Nominationum, ff. de Decurion. sed Matth. relatus a Cardinali in Clem. Ne Romanis, §. Iritum, num. 4. de elect. dicebat mortuo Papa Cardinales fungi vice Archiepiscoporum si sint Cardinales Episcopi, & ceteros non Episcopos fungi vice Episcoporum. Ad hoc cap. In nomine Domini, 23. dist. Ilicitus locutus fuit Ioan. Fan. ait enim eo tempore Cardinales non posse se immiscere nisi in confirmatione, & excommunicatione iuxta tex. in d. c. Si quis, 79. dist. ut refert Gemin. in d. c. Nullus, n. 1. similiter Archidiaconus in cap. un. n. 1. de schism. lib. 6. colligit ex eo textu quod Cardinales sede vacante possent absolvere excommunicatos a Papanis oblatere illa prohibito. Quod etiam innuit gloss. ibi in ver. Sede vacante in prime. & Gemin. in ead. gloss. circa finem. Verum Host hunc articulum prolixius tractans in cap. Cum ex eo, num. 21. infra de penit. & remiss. primum asserit, Pontifice vita functo plenitudinem potestatis residere penes Romanam Ecclesiam, quae mori non potest, cap. Libratis, 2. quest. 2. nec unquam potest esse nulla, cap. Videnda, 24. q. 1. Deinde subdit eam iurisdictionem dormitare donec creetur caput, cui illa competit, arg. tex. opt. in l. penult. ad fin. C. de Curat. Eurof. Multoties enim habet quis iurisdictionem,

iurisdictionem habitu, sed non actu, & exercitio, ut cap. Pastoralis, ad fin. supra de rescript. Postmodum numero 24. in proposita questione firmat, Romana Ecclesia vacante Collegium Cardinalium habere iurisdictionem Papae, & illius exercitium saltem in his, in quibus de grandi necessitate, evidenti, & imminenti provideri oportet. Movetur primo, quia alia inferiora Collegia hoc habent, ut ad ea devolvatur iurisdicchio Sede vacante, ut hic, & in concord supra citatis in primo notat. Movetur secundo quia Cardinalium coetus hac iurisdictione unitur ex consuetudine, arg. cap. Venerabilem, §. Obsecrationi, vers. Quod autem supra de elect. cap. Quoties, in primo responsio, ad fin. de translatione Episcop. cap. Irrefragabili, §. Excessus, & quod ibi notatur de offic. Ordinar. & cap. Cum contingat, de fur. compert. nam beata consuetudo in talibus est attendenda, cap. Malu, ad fin. 17. dist. Movetur tertio, quia Romana Ecclesia vacante non est alius iudex, ad quem possit haberi recurus, cap. Licet de vitando, supra de elect. & in cap. In nomine Domini, 23. dist. ibi quia Sedes Apostolica, &c. In quo casu multa conceduntur, quae alias non concederentur, ut in dict. cap. in nomine Domini, in prime. in l. Generali in princ. Col. De decurion. lib. 10. & in aliis iuribus per eum citatis. Movetur quarto, quia necessitas legem non habet, cap. Quod non est licitum infra de regul. bor. Ac tandem movetur, quia verisimile est, ut illo Dei placeat hic intellectus, ne Ecclesia in reliquibus videatur sine Pastore, ut cap. Probabilia, de hunc. lib. 6. Et pro hac opinione videtur textus in dict. cap. In nomine Domini, vers. Quia vero sedes Apostolica, 23. dist. ubi Cardinales Episcopo Romano Pontifice obeunte dicuntur fungi vice Metropolitanorum. Neque hoc restringi potest ad consecrationem propter verba illa immediate sequentia qui videlicet electum Episcopum ad Apostolici culminis apicem provehant, quae consecratione intelliguntur, ibi, a glossa in ver. Funguntur, & ab Hugone, & Turrecrem. in §. Pateant, num. 1. 3. quest. 1. Imo enim secundum Hostiens. illa littera generaliter loquitur, & ex genere speciem infert, & exponi oportet, Metropolitanorum, id est Papae, quia nec alius possit esse Metropolitanus Romanae Ecclesiae Ergo illam potestatem, ac iurisdictionem habere videntur per totam Christianitatem, quam habet Papa dum vivit; nam & ipse Metropolitanus est, ut leg. & not. in cap. Sua supra de offi. Vicarii. Rursum pro hac parte allegari potest, in cap. Si quis pecunia, 79. dist. ubi patet Cardinales Romana Ecclesia vacante habere potestatem anathematizandi. Unde ut deducit Hostiens. eorum potestas eminens est, & excellens, tum quia anathema mucro est Episcopalis, cap. Vbi, 16. quest. 2. tum quia major est pena, quae fit in Ecclesia Dei, c. Corripiantur, 24. quest. 1. quare si maiorem penam possunt ex potestate ordinaria infligere, ergo, & minorem, cap. Venerabilem in primo responsio infra qui filii sui legitimi, & c. Ex parte, il terzo, de decim. & ex his cessat obiectum, quod hoc non sit specialiter iure caurum. Et nihilominus ut Hostiens. inquit non est querendum in omnibus ius expressum, ut l. Non possunt, ff. De legib. cap. De quibus, 20. dist. cap. Certificari, de sepul. & mul-

ta suppleantur, ut leg. notatur in cap. Cum Martia, §. 1. infra de celebrat. missi. Non obstat quod aliqui dicunt Cardinales esse sine capite, quoniam ut respondet Hostiens. hoc verum non est; immo habent caput Ecclesiae proprium, & generale, scilicet Christum, 1. Corin. 12. Iple enim est caput corporis Ecclesiae, qui est princeps primogenitus mortuorum, ut fit in omnibus ipse primatum tenens, & spiritus debet caput supra omnem Ecclesiam, quae est corpus ipsius, Ephes. 1. Unde & Cardinalibus proprie convenit illud, Ephes. 4. Crescamus in illa per omnia, qui est caput nostrum Christum, dicens eis Matth. ultum. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Quis dicat non solum iurisdictionem Ecclesiae, sed etiam vacante, quippe vaide absurdum est sentire Ecclesiam illam careere capite, quae caput est altissimum, cap. Bati. 2. quest. 7. imo etiam non procul esset ab hac est, cap. 1. & 2. dist. super quo vide quod legitur, & notatur in cap. Vn. §. In unguento, vers. Caput, supra de sacra unctio, alioquin res esset monstruosa, ut patet in eo, quod legitur, & notatur in cap. Quoties in statu quo supra de offi. dicitur, & cum hoc dicit Hostiens. videtur simpliciter transire Archid. in cap. Nullus, il secundo, num. 31. 79. dist. Rursum non obstat quod si Cardinales haberent iurisdictionem Papalem, hinc possent se habere, scandalum, & vacatio sedis divina iustitiae. Quoniam secundum Host. id verum esset si indistincte hoc eis concederetur; sed potest restringi ad necessaria, vel utilia Ecclesiae, seu Republicae, quibus est omnino providendum; ut patet in c. Sicut, 7. quest. 1. & in c. In casis, supra de elect. cum ius concedant. Caveant ergo ne nimis laxent habenas, arg. l. Nec quidquam, §. Vn. Decretum, & §. De plano, de offic. praesens. Concludit Hostiens. distinguens per haec formalia verba, dici potest quod Cardinales habent plenitudinem potestatis, in quantum scilicet Romana censetur Ecclesia, quae nunquam moritur, etiam si unus tamen sit imperites, cap. Si forte, 65. dist. non autem usu, arg. cap. Maiores §. 1. supra de bapt. iurisdictionis vero potestatem habent in exercitio ad eum modum, quo superius dictum est. Salvis fortan his, quae ratione Excellentiae, Dignitatis, & Eminentiae ac praerogative Summi Pontificis Sedi tantum Apostolica reservantur, ut in cap. 1. supra de inst. lat. Episc. & in c. Quod transitorium, de offic. legat. Ad extremum dicit concedendum esse, ut Collegium ad minus illam iurisdictionem habeat, quam & Legatus Apostolicae Sedis, quae nec mortuo Papa expirat, de quo dicit, ut notatur in c. Tum ex literis, in primo responsio, infra de restitu. in integrum.

21 Ex dictis Host. inspecto hoc primo tempore, quod praesertim Lugdunense Concilium, eliciuntur conclusiones infra scriptae. Prima conclusio est: Collegium Cardinalium Sede vacante habet in habitu plenitudinem potestatis Papalis. Quod multo magis admittitur ab his, qui dicebant, Ceterum Cardinalium esse caput Ecclesiae; quia non est verisimile, ut filius Dei voluerit mortuo Papa gregem fidelium esse sine Pastore, vel Ecclesiam sine sponso. Sed haec conclusio non est vera, & eam refellit glossa in Clem. Ne Romanis in ver. Non consonant, de elect. & plenius Cardinal.

dial. Turrecrani. in d. cap. Nullus, si secundo, num. 6. & seq. 79. dist. quia mortuo Papa, & nondum alio electo Ecclesia dicitur vacare. Item dicitur vidua, seu viduata, quia caret sponso suo.

23 Item dicitur Acephala, quia est sine suo capite. Item Vicariatus solum Petro Apostolo, & successoribus datus fuit. Ideoque solus Papa est caput visibile Ecclesie: nam Ioan. 1. dicitur Petro primo Rom. Pontifici, Tum vocaberis Cephas, quod sonat caput: unde Cephalis gratè idem est quod caput latine; ut inquit Isidor. idem probant iura in cap. In nova, 21. dist. in cap. Non dicit, 12. dist. in cap. Ita Dominus, 19. dist. in cap. Sarofanta, 22. dist. alioquin non esset opus Vicarium eligere si Cardinalium Cætus Vicarium haberet, & plenitudinem potestatis Papa Nec propterea Ecclesia remanet sine capite, Sponso, & Pastore; quia ut respondent glossa, & Turrecr. & idemmet Host. fatetur, Sponsus, Rector, & Pastor est Christus, & caput invisibile Ecclesie, quæ est ipse corpus, ut de primo patet in cap. Ite inno, si secundo, 70. dist. de secundo in cap. circa medium, 26. dist. & de tertio in cap. 1. vers. Sed ubi de sac. Vni. & in cap. fin. 3. q. 4. Et in hac sententia fuerunt etiam perique ex antiquis: nam gloss. un. in d. cap. Nullus, si secundo, 79. dist. dixit mortuo Papa Ecclesiam vivere, sed tamen careere capite, scilicet visibili: & cum ea glossa concordat Hugo relatus ibi ab Archid. num. 3. nam secundum eum quomodo tot homines essent unum caput, aut quomodo vacaret Ecclesia, aut acephala diceretur, si caput haberet: & contentiunt Ioan. Fan. & Lau. ut dictum est supra n. 4. & contra conclusionem Hostiensis tenet Angulimus Triumph. in tract. de presb. Eccles. quest. 3. art. 9. ea ratione, quia non plus possunt Cardinales sine Papa, quam Apostoli sine Christo: sed ad Apostolos dictum est in 15. Simæ me nihil potestis facere. Ergo similiter Collegium Cardinalium nihil potest absque Pontifice. Non obstat quod hoc habeant inferiora Collegia Sede vacante: Quoniam hoc reperitur eis expressè permillum: non sic Collegio Cardinalium, ut respondet gloss. præalleg. in d. Clem. Ne Romani, in ver. Non conuocant.

26 Secunda conclusio Host. est: Cardinales Romanæ Ecclesiæ vacante habent potestatem jurisdictionis Papalis in exercitio, non quidem indistinctè, sed in iis tantum, quæ sunt necessaria, vel utilia Ecclesie, seu reipublicæ, quibus est omnino providendum. Hæc conclusio fortè vera fuit antequam emanaret Decretalis Vbi periculum, quæ strictius loquitur, quam Host. ut patet ibi infra n. 49. & idemmet Host. paulò ante strictius fuit loquutus dum dixit Cætum Cardinalium Sede vacante habere exercitium jurisdictionis Papalis saltem in iis, in quibus de grandi necessitate, evidenti, & eminenti provideri oportet. Et ab Host. fortasse Concilium Lugdunen. de sumptibus exceptionis, quæ habentur in d. cap. Vbi periculum, §. Idem quoque, ibi, nisi forsitan necessitas adeo argens, nec non ibi, vel nisi aliquid tam grande, & evidens periculum immineret, &c. Quod inde etiam validus suadet, quia in cap. Licet de vicanda, num. 37. supra de elect. scriptum relinquit faciendam esse Constitutionem, ut Cardinales mortuo Papa claudantur in Conclavi, eisque cibaria subtrahantur: &

Addent. ibi littera B, dicitur eam Constitutionem factam esse, ut patet ex d. c. Vbi periculum, de elect. lib. 6.

28 Tertia conclusio Ante Concilium Lugdunen. Cardinales sede vacante habebant in Ecclesia universali jurisdictionem illam, quam habet in provincia Legatus Apostolicæ Sedis. Verum hæc conclusio non probatur iure. Item tollitur data instantia: nam Cardinalis Legatus confert beneficia intra suam Legationem vacantia, c. 1. de off. Legat. lib. 6. Speculat. in titul. de Legat. §. Dum tractemus; in princip. Feder. de Senis, conf. 65. Infrascripta quæstiones, in princip. & conf. 195. Faltum ita se habet, in fin. At Collegium Cardinalium mortuo Papa beneficia conferre non potest, Ioan. de Selva, de benef. par. 2. quæstione 2. numerus 18. & 19. & Angul. Triumph. de off. §. Et est quest. 65. art. 3. Nec mirum quia nec inferiora Collegia hoc habent mortuo Prælo c. Illa, infra; Ne Sede vacante cap. un. eod. tit. lib. 6. cap. 1. de instit. eod. lib. & notat gloss. hic in ver. Cautulo, & communiter DD. Item si Cætus Cardinalium non habet jurisdictionem Capituli Sede vacante, ut prædixi; utique longe minus habet jurisdictionem Cardinalis Legati, quæ major est, cap. ex parte, si tenes, de decim. Vemum si Cardinales in tota Ecclesia hanc jurisdictionem exercerent, hinc posset schisma, scandalum, & vacatio sedis diuina suscitari. Quod inconueniens consideraverat Host. & ideo prius restrinxerat suam conclusionem ad casus urgentis necessitatis, & evidents utilitatis, ut dictum est supra num. 17.

31 Quarta conclusio, quæ ex dictis Host. elicitur. Cætus Cardinalium tempore vacationis nullam habet jurisdictionis potestatem in his, quæ ratione excellentiæ, dignitatis, & præminentia, ac prærogatiuæ Romano Pontifici tantum sunt reservata. Hæc conclusio est indubitabilis, & optimè probatur iuris per eum allegatis, & hodie a fortiori est canonizata in d. c. Vbi periculum, §. Idem quoque, de elect. lib. 6. & apertius in Clem. Ne Romani, de elect.

32 Ex hac conclusione deducitur primò, ut Collegium Cardinalium Apostolica sede vacante minime possit Episcopos creare, nec electos confirmare Petr. And. Garbat. de off. Legat. lib. 6. num. 59. nec jam creatos deponere. gloss. un. in cap. Nullus, si secundo, quam ibi sequuntur Archid. & alii 79. dist.

33 Deducitur secundo, ut nec possit Cardinales creare, gloss. in d. Clem. Ne Romani, in ver. Potestatu, de elect. quam ibi omnes sequuntur, Gondisal. Villadiego, de orig. Cardin. quest. 6. Manfred. dec. 14. & quavis Hugo in d. c. Nullus, si secundo, 79. dist. quem citat Hostiensis in d. cap. Licet de vicanda, numero 26. supra de electione, contrarium senserit, eo quod cum Cardinales possint eligere Papam, quod plus est, possunt & Cardinales creare, quod minus est: & facit pro ipso cap. Per venerabilem, §. Rationibus, inf. qui huiusmodi legit tamen hoc argumentum refellit Hostiens. ut supra, & gloss. in d. Clem. Ne Romani, in ver. Potestatis, de elect. Nam & Capitulum creat Episcopum, & tamen Sede vacante non confert beneficia ad solos Episcopos collationem spectantia, d. cap. un. ut sed vacante, lib. 6. & hoc indubiè teneas, etiam si lubet necesse sitas

fitas visitanda discordia, & acceleranda electionis Romani Pontificis; quia huic necessitati aliter rationibus est occurrendum, secundum Host. citat. Et ob eandem rationem Collegium Apostolicum non potest Sede vacante restituere, nec habitare Cardinales per Papam privatos, seu depositos, etiam ad vocem, cap. un. de schism. lib. 6. & sentit Barbat. in tract. de Cardinal. in decima B. s. i. c. quæstione, vers. Tales ergo, ait enim: si Cardinales delinquant, & per sententiam remouentur, sine spe reuocacionis deponuntur ad exemplum Luciferi, cap. Principium, de pen. dist. 2. allegat Hostiens. hoc dicentem in Summa, de penit. & reuiss. §. Cui contendunt, in ver. Cardinales. Quæstionem ad partes disputat, & respondet obiectis Capyc. de off. 114. per totam, licet in fin. videatur inclinare in eam sententiam, ut Cætus Cardinalium hoc possit si immitteret periculum schismatis, vel aliud grave, nisi Cardinales privatos ad vocem habitaret.

Deducitur tertio, ut Cætus Cardinalium Sede vacante, etiam urgente necessitate non possit mittere aliquem Cardinalem etiam volentem eum potestare, & jurisdictionem Legati de latere, ut plenè dicam infra n. 42.

36 Quinta, & ultima conclusio, quæ inspecto tempore ante Concilium Lugdunen. colligitur ex dictis Hostiens. Cardinalium cætus Apostolicæ Sede vacante tunc temporis exercebat jurisdictionem Papalem ex consuetudine, quæ in talibus est obseruanda, ut in iuribus per eum citatis. Fortè ad hanc consuetudinem tollendam emanarunt posteriores constitutiones, ut inuit gloss. in cap. Vbi de schism. lib. 6. in ver. Sede vacante, circa finem, ibi; Quidquid Cardinales de facto obseruent: nam decretum irritans appositum in d. Clem. Ne Romani, §. Irritum, de elect. tollit contrariam consuetudinem tam præteritam, quam futuram, ut post Archid. notat Ioan. And. in cap. Cùm de beneficio, in princ. in ver. Legimus, & ibi apertius Gemian. col. 2. vers. Nota bene istum dictum, & Franc. col. 1. de orig. Cardinal. quest. 6. num. 35. Cæterum adverte, quia Cardinalis si commissus non erit propriè Legatus cum imperio, & jurisdictione, hoc enim est de pertinentibus ad supremam auctoritatem Summi Pontificis de ipso Cardinalium consilio, ut notat Speculator in tit. de Legat. §. Quæ litter, numero 7. Unde nullo casu competit soli Collegio, per eam, quæ dicta sunt supra in quarta conclusione, numero 31. Sed potius erit Nuncius, nec habebit jurisdictionem, sed solum nudam tutationem, seu defensionem, ut reprobat Pauli opinione firmat Cardin. in dict. Clem. Ne Romani, §. Irritum in 2. q. 1. de electione, & ibi etiam Imol. numero 26. dicens eum non fere Cardinalium Legatum, sed tamen in actu illo. Quo fitur si Cardinales crearent Pontificem absentem, tunc possent quidem ablegare unum ex Cardinalibus ad novum electum ad Urbem reducendum, illique expensas necessarias constituere de redditibus Romanæ Ecclesie, ut tenet Petr. And. Garbat. de off. & auctor. legat. lib. 3. num. 183. Sed tamen sic missus non habebit jurisdictionem, & potestatem Legati, sed erit Nuncius ad nudum illud ministerium facti per prædicta. Rursus adverte, quia ante prædictam electionem Collegium Apostolicum non poterit compellere

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

cap. Maiores, §. 1. sup. de baptis. facit quod notat gloss. in cap. 1. in ver. Irritum, inf. de schism. & quod dicitur de Officialibus Romanæ Curie, quorum jurisdictionis dicitur mortuo Papa, sed suspenditur illius exercitium, de quo tamen dicitur per Archid. in cap. Experimenta, 15. q. 1. Item facit quod notat Abb. Antiqu. in cap. Accipimus, in ver. Debet, ibi factum notat, & non jus, inf. de pact. Ex quo notabiliter infero, ut actus jurisdictionales, quos hoc tempore Cardinalium cætus exerceret Apostolicæ Sede vacante, non essent ipso iure nulli, sed sustinerentur ex vi auctoritatis præexistens, & jurisdictionis habitualis, ex notabili theoria glossæ in Clem. in ver. Inhabentes, vers. Sed quare, de reparation. quam sequitur Anchar. in cap. Statutum, §. fin. vers. Adverte, de rescript. lib. 6. & Abb. in cap. Ex parte, num. 3. supra de constitut. Roman. conf. 203. quod primum, num. 7. & forte ad hoc dubium remouendum emanavit postea Clem. Ne Romani, de elect. cum decreto irritanti; ut latius dicam infra num. 33. Limitatio habetur in dict. cap. Vbi periculum, in eodem §. Idem quoque in sequentibus verbis, videlicet (Nisi necessitas adeo urgentis incidere, ut oporteret Cardinales de terra Romanæ Ecclesie defendenda, vel ejus parte aliqua providere; vel nisi ad aliquid tam grande, & tam evidens periculum immineret, quod omnibus, & singulis Cardinalibus præsentibus concorditer videretur illi celeriter occurrere.) Hæc ibi. Et in casu hujus limitationis Cardinalium jurisdictionis præleruatur in d. Clem. Ne Romani in princ. ibi, nisi quatenus in constitutione prædicta permittitur. Nec non in Bulla Pii IV. cum modificatione tamen, de quibus, in §. 6. ut latius dicam infra, numero 61. Ex hac limitatione inferitur primò, ut cætus Cardinalium pro terra Ecclesie defendenda, vel evidenti periculo possit Sede vacante mittere unum Cardinalem Legatum, secundum Paulum de Eleazaris in dict. Clem. Ne Romani de electione, & ibid. Imol. numero 26, & Gondisal. Villadieg. de orig. Cardinal. quest. 6. num. 35. Cæterum adverte, quia Cardinalis si commissus non erit propriè Legatus cum imperio, & jurisdictione, hoc enim est de pertinentibus ad supremam auctoritatem Summi Pontificis de ipso Cardinalium consilio, ut notat Speculator in tit. de Legat. §. Quæ litter, numero 7. Unde nullo casu competit soli Collegio, per eam, quæ dicta sunt supra in quarta conclusione, numero 31. Sed potius erit Nuncius, nec habebit jurisdictionem, sed solum nudam tutationem, seu defensionem, ut reprobat Pauli opinione firmat Cardin. in dict. Clem. Ne Romani, §. Irritum in 2. q. 1. de electione, & ibi etiam Imol. numero 26. dicens eum non fere Cardinalium Legatum, sed tamen in actu illo. Quo fitur si Cardinales crearent Pontificem absentem, tunc possent quidem ablegare unum ex Cardinalibus ad novum electum ad Urbem reducendum, illique expensas necessarias constituere de redditibus Romanæ Ecclesie, ut tenet Petr. And. Garbat. de off. & auctor. legat. lib. 3. num. 183. Sed tamen sic missus non habebit jurisdictionem, & potestatem Legati, sed erit Nuncius ad nudum illud ministerium facti per prædicta. Rursus adverte, quia ante prædictam electionem Collegium Apostolicum non poterit compellere

Yy invi-

invitum ut legationem suscipiat, nam etsi Episcopus pro utilitate Ecclesie possit praecipere Clerico, ut peregrinetur, c. Quamvis, 7. q. 1. tamen oppositum dicendum est hoc casu, non quidem ex ratione illa Pauli, Quod par in parte non habet imperium, imò enim Collegium Cardinalium non est par, sed superior, sed quia Cardinalis ille sine culpa privari non debet jure suo, scilicet voce in electione Romani Pontificis, quamobrem non poterunt mittere nisi volentem, ut concludunt idem Paul. Card. Anchar. & Villadieg. loci citati.

45 Inferitur secundò, ut cœtus Cardinalium Apostolicâ Sede vacante possit Legatum nullum à Papa revocare ex magna, & evidenti causa, argumento, cap. Ne pro dilatione, infra de pœnit. argum. cum suis concordant aliâ secus, arg. cap. Cum inferior, infra eodem, & b. Minor magistratus, ff. De minor. nam Legatus generalis nec aliter est mittendus, quam à Papa de Cardinalium consilio, ut leg. fin. Cod. De legat. lib. 10. & notat Speculat. in tit. de legat. §. Qualiter, num. 6. Igitur sicut in missione Papa, & Cardinales unanimiter consenserunt, ita & in revocatione debent unanimiter consentire, arg. l. Ab emptione, ff. De pactis, & cap. Omnes res, infra de regul. iur. Sed Papa consentire non potest, quia mortuus est, Expectatur ergo Successor, arg. cap. 1. infra Ne sede vacante, Præterea Collegium non succedit in collatione beneficiorum, ut offensum est supra num. 39. Ergò multò minus in Legati revocatione, quod magis est. Item Legatus mittitur propter salutem animarum, quæ per hujusmodi revocationem impediti non debet, ita Holt. in cap. Tum ex litteris, num. 2. infra de in integr. restitut. quem refert, & sequitur Speculator dicitur in tit. de Legato, §. Virtus, num. 5. & hodie videtur planum per Clemen. Ne Romani de elect. secundum Joann. Andr. in d. cap. Tum ex litteris, num. 4. sequitur Ioan. Franc. Pavin. in tract. de offic. & pœnit. Capituli Sede vacante, in 6. pralud. & Cypre. de off. 114. num. 9. vers. Sic quoque Collegium Cardinalium.

46 Inferitur tertio, secundum aliquos, ut Collegium Apostolicum Sede vacante possit Cardinalibus recens creatis os aperire, ac possessionem Cardinalatus tradere, ita Marcus Mantua, & Hieronym. Tornellus inter conf. Deciani conf. 8. vii. 1 quos novissime refert, & sequitur Hieronym. Campanil. in divers. iur. Canon. rubr. 7. cap. 6. numero 23. Verum hæc opinio potuisset fortalite obtinere quando adhuc vigeat constitutio Eugenii IV. incipiens, in eminenti, quæ est prima inter eius Constitutiones in Bullar. tom. 1. pag. 269. in qua disponitur, ut Cardinales pronuntiat, etiam posteaquam insignia receperint, in electione Pontificis vocem non habeant, donec eis fuerit apertum: quasi tunc videretur urgere necessitas aperiendos, ut Clerici ad electionem procederetur, ac proinde locus esset limitationi Decretalis, Vbi periculum, in dict. §. Idem quoque, de electione, lib. 6. Licet revera neque tunc temporis hujusmodi necessitas subesset: quando quidem electionis negocium expediri poterat per Antiquiores Cardinales, quibus os apertum jam fuerat. Sed quidquid sit de illo tempore, certe hodie cessat omnis difficultas, quia Constitutio Eugenii hac in parte sublata

47 Inferitur quartò, ex quorundam sententia, ut Collegium Apostolicum Sede vacante ad effectum electionis faciendâ possit Cardinales electores à censuris absolovere, & cum eis super irregularitate dispensare. Ita August. Triumph. de pœnit. Eccles. quest. 3. art. 2. & Suar. de censur. disp. 47. sess. 2. vers. Hæc verò; quos refert, & sequitur Hieronym. Campanil. in divers. iur. tract. de pœnit. Colleg. rubr. 7. cap. 6. numero 24. Sed neque hæc illatio est admittenda; quia ratio necessitatis hoc casu nulla potest considerari: nam exceptio excommunicationis, irregularitatis, & consimiles non admittunt contra electionem Papæ celebratam à duobus partibus Cardinalium, ut in cap. Licet de vitandis, & ibi plene scripti, numero 12. de elect. & apertius in dict. Clem. Ne Romani, §. Ceterum, eod. tit. & in dict. Bulla Pii IV. §. 29. & in alia Gregorii XV. de elect. Papa, §. 22. quibus in locis, expressè statutum est, ut ad evitandas dissensiones, & schismata, per exceptionem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti Cardinales ab electione non repellantur. Nec Triumph. loc. cit. quidquam dicit in oppositum.

48 Inferitur quintò, ex prædictâ limitatione, ut duobus à Papatu contendentibus, & generale Concilium convocare renuentibus, convocatio fieri possit à Collegio Cardinalium, ut ex factò respondit Cardinalis Zabarella in cons. 150. in chipien. in questione, numero 6. in 3. quest. quoniam cum sint in possessione eligendi Romanum Pontificem, cap. Licet de vitandis, supra de elect. cum concordant, per consequens ad eos, spectant omnia, quæ sunt consequentia ad electionem, cap. Cupientes, §. ad hæc, & §. Si vero, de electione, lib. 6. & cap. fin. & quod ibi notatur in gloss. 3. 65. distin. Nec obstat dicta Clem. Ne Romani, in §. irritum, ubi irritatur quicquid facit Collegium Cardinalium de his, quæ ad Papam dum viveret pertinebant; convocatio autem generalis concilii ad solum Papam pertinet, cap. Si grævis, supra de elect. Nam ut respondet Cardinalis. cum ille, §. irritum, excipitur, quæ permittuntur collegio Apostolico in præterito, cap.

1 fuit ex decreto Pii V. edito 26. Januarii 1571. ubi hæc oris clausula declaratur esse simplex ceremonia, quæ ad sublimitatem electionis non pertinet, ut refertur in Ceremoniali electionis Papæ nuper edito à Gregorio XV. in §. Porro, vers. de Cardinali autem. Et ita vacante Sede per obitum Clementis VIII. dicitur observatum fuisse in persona bonæ mem. Cardinalis de Comitibus, cui nondum fuerat os apertum, & tamen ad Pauli V. electionem admittus fuit. Idemque hoc ipso tempore observatum vidimus in electione Sancti D. N. Innocentii X. in qua similiter ante aperitionem oris vocem habuerunt Cardinales Panzirolus, Rossettus, & Elsenlienoviter pronuntiat. Itaque jam omni necessitate accelerandâ electionis cessante minimè licebit Collegio Apostolico tradere pileum, vel alia insignia Cardinalitatis, nec claudere, vel aperire os cuiquam ex Cardinalibus noviter creatis: hæc namque ad Romanum Pontificem dum viveret pertinebant, ac proinde est locus regulæ, de qua in dict. §. Idem quoque, nec non prohibitioni Clem. Ne Romani, §. Irritum, de elect. & Bullæ Pii IV. §. 6

49 Inferitur quartò, ex quorundam sententia, ut Collegium Apostolicum Sede vacante ad effectum electionis faciendâ possit Cardinales electores à censuris absolovere, & cum eis super irregularitate dispensare. Ita August. Triumph. de pœnit. Eccles. quest. 3. art. 2. & Suar. de censur. disp. 47. sess. 2. vers. Hæc verò; quos refert, & sequitur Hieronym. Campanil. in divers. iur. tract. de pœnit. Colleg. rubr. 7. cap. 6. numero 24. Sed neque hæc illatio est admittenda; quia ratio necessitatis hoc casu nulla potest considerari: nam exceptio excommunicationis, irregularitatis, & consimiles non admittunt contra electionem Papæ celebratam à duobus partibus Cardinalium, ut in cap. Licet de vitandis, & ibi plene scripti, numero 12. de elect. & apertius in dict. Clem. Ne Romani, §. Ceterum, eod. tit. & in dict. Bulla Pii IV. §. 29. & in alia Gregorii XV. de elect. Papa, §. 22. quibus in locis, expressè statutum est, ut ad evitandas dissensiones, & schismata, per exceptionem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti Cardinales ab electione non repellantur. Nec Triumph. loc. cit. quidquam dicit in oppositum.

50 Inferitur quintò, ex prædictâ limitatione, ut duobus à Papatu contendentibus, & generale Concilium convocare renuentibus, convocatio fieri possit à Collegio Cardinalium, ut ex factò respondit Cardinalis Zabarella in cons. 150. in chipien. in questione, numero 6. in 3. quest. quoniam cum sint in possessione eligendi Romanum Pontificem, cap. Licet de vitandis, supra de elect. cum concordant, per consequens ad eos, spectant omnia, quæ sunt consequentia ad electionem, cap. Cupientes, §. ad hæc, & §. Si vero, de electione, lib. 6. & cap. fin. & quod ibi notatur in gloss. 3. 65. distin. Nec obstat dicta Clem. Ne Romani, in §. irritum, ubi irritatur quicquid facit Collegium Cardinalium de his, quæ ad Papam dum viveret pertinebant; convocatio autem generalis concilii ad solum Papam pertinet, cap. Si grævis, supra de elect. Nam ut respondet Cardinalis. cum ille, §. irritum, excipitur, quæ permittuntur collegio Apostolico in præterito, cap.

cap. Vbi periculum, §. Idem, quoque standum est eisdem §. ubi autem Cardinalibus non interdicuntur ea, quæ concernunt electionis negotium, sed alia extrinseca; Inhibetur enim ne de alio negotio se intromittant, nisi in casibus ibi exceptis, idque ut accelerandâ provisioni vacent attentius, ut ibi dicitur. Cum igitur convocatio generalis Concilii sit hoc casu necessaria ad sedandum schisma, merito ad Collegium Cardinalium pertinet, quod annexum, & accelerandum provisioni, nec dicitur prohibita, quin potius permilla in d. §. Irritum, hæc enim sunt de his, quæ Sede vacante, vel quali vacante melius expediuntur, quam non vacante, ut in simili notat Innoc. in cap. 1. infra Ne Sede vacante. Hodie in casu electionis nulliter celebrare propter simoniacam pravitatem, hoc est expressum in Bulla Julii II. quæ incipit, Cum iam Divino, in §. Et insuper in Bullar. tom. 1. fol. 402. ubi disponitur ut liceat Cardinalibus Concilium generale indidere, & convocare in loco idoneo, prout eis videbitur expedire.

51 Inferitur sextò, ut eadem ratione possit, & debeat Cardinalium Cœtus anathematizare intrusum in Papatu, ut est textus in cap. Si quis peccaverit, 79. distin. cujus dispositio non est sublata, quin potius præservata in dict. §. Idem quoque, Nam extrudere in valorem Pontificatus negari non potest, quin spectet ad electionis negotium cui attentius est vacandum; & hæc elurgens necessitas, & grande periculum, cui celeriter est occurrendum, ut ibi dicitur. Non tamen poterunt Cardinales esse iudices intrusi, nisi deviare à fide, ut post Hugon. firmat Cardinalis Turrec. in §. Patet, num. 1. 3. q. 1.

52 Tercium tempus est post onstitutionem Clementis V. in Concilio Viennensi editam, ac relatam in dict. Clem. Ne Romani, de elect. qua irritum, & inane decernitur quicquid potestatis, aut jurisdictionis ad Romanum dum vivit Pontificem pertinetis cœtus Cardinalium Romanæ Ecclesie vacante duxerit exercendum. Atque ita gesta à Cardinalibus contra hæc prohibitionem non sustinentur amplius ex vi auctoritatis præexistens, secundum ea, quæ dicta sunt supra num. 39. quia clausula decreti irritantis operatur, ut quicquid contra sit, nullum sit ipso jure, ut est textus in cap. penult. de præben. lib. 6. & in cap. Si solus, vers. Nisi nos in gratia, de concess. præben. eod. lib. Brun. in tract. de forma, in rubr. Quando aliquid cens. trad. pro for. col. 2. ubi plura cumulat, Quinimo quamvis ex dicta Clem. Ne Romani, prima fronte non videatur sublata jurisdictione, & quantum ad habitum, sed quantum ad actum, & exercitium, dumtaxat, ut innuit verbum illud, exercendum, argum. eorum, quæ dicta supra eodem numero 39.

53 Nihilominus contrarium videtur verius; quia decretum irritans indicit titulum, & possessionem, Rota decis. 2. de restit. spoiar. in antiqu. decis. 3. eodem tit. in novis, & decis. 250. numero 24. part. 7. recentior Calladæ decis. 1. de restitutione spoiar. Mohedan decis. 15. de caus. possess. & proprit. Itaque hodie regula constituitur negativa, videlicet jurisdictione, & potestas Papæ non transit in Collegium Cardinalium Sede vacante; & in hoc ipsorum Collegium est deterioris conditionis, quam Collegia inferiora, in

54 quæ transit, ut hic, & in cap. Hi que supra dicta Ioann. de Imol. in dicta Clem. Ne Romani, in 7. notab. numero 14. Cypre. de off. 114. numero 9. & est speciale in Collegio Cardinalium, ut inquit Feder. de Senis, cons. 16. incipiens Capitulum Ecclesie Cathedralis, numero 2. vers. Præterea speciale est. Rationem specialitatis assignat Zenzelinus in eadem Clem. & gloss. magna in fine, in cap. un. de schismat. lib. 6. videlicet quia ob accelerandam provisionem Ecclesie, in cuius tardatione imminet periculum, speciale quid statui debuit. Et est simile in cap. accusatus, §. 7. Sanè, de accusat. eod. lib. Aliam rationem diveritatis assignat Cypre. dicit. decis. 114. num. 3. videlicet, quia Capitula inferiora habent majorem communionem cum Prælato, quam Collegium Cardinalium, cum illa cordant statuta Sede vacante, per Federic. dicit. cons. 10. per totum, & Præposit. latè in cap. hujusmodi, numero 2. dist. 18. Cœtus Cardinalium non, ut per Dec. in c. translatio, in 2. dist. ar. n. 9. de Constitut. Sed hæc ratio non placet, quia Cardinales sunt pars corporis Papæ, secundum Ioan. de Lignano in c. 2. infra de cler. non resid. & ipsius membra, cap. Præposit. de pœnit. lib. 6. loquendo licet Episcopi jurent fidelitatem Papæ, ut in cap. Ego N. de iur. tamen Cardinales non jurant Papæ fidelitatem tanquam inviserat, & pars corporis ipsius, ut notabiliter dixit Holt. in cap. Antiqua, de privileg. & post eum Barbar. cons. 1. num. 17. vers. Et licet Cardinales. Tene igitur primam rationem. Unde quamvis Bart. in l. Vbi absumt, numero 3. ff. De tutor. & tutor. dat. ab his, dixerit vacante Papatu jurisdictionem remanere apud Collegium Cardinalium, sicuti vacante Episcopatu remanet jurisdictione apud Capitulum; tamen ejus opinio confunditur per dictam Clem. Ne Romani, ut dicit barbar. ibi in addit. ad Bart. in ver. Apud Collegium, & plenius in suo, cons. 1. num. 17. volum. 1. Tene igitur incunctanter cum gloss. in dicto cap. Vbi periculum, in dict. Clem. Ne Romani, & in dict. cap. un. de schism. lib. 6. Cum quibus etiam consentit Bald. in suo consilio schismat. in ver. Suppono autem quod Cardinales, & alibi passim Doctores.

55 Excipitur tamen in dict. Clem. Casus urgentis necessitatis, & grandis periculi imminentis ad præscriptum prædictæ Decretalis, Vbi periculum. Unde quæ poterat Cardinalium cœtus tunc temporis exercere secundum ea, quæ dicta sunt supra in illationibus à num. 41. poterit etiam exercere post dictam Clem. Amplius cum officium Camerarii, & Penitentiariorum Papæ extincto non expiret, isdem deficientibus poterit Collegium Apostolicum in eorum locum alios subrogare pro tempore vacationis, ut disponitur in dicta Clement. Ne Romani, §. Eo tamen proviso.

56 Quartum, & ultimum tempus est post Bullam Pii IV. editam 7. Id. Octobri 1562. incipiens In eligendis, quæ in §. 6. statuit ut infra, videlicet (Sedis autem vacatione durante Collegium Cardinalium in his, quæ ad Pontificem Maximum dum viveret pertinebat, nullam omnino potestatem, aut jurisdictionem habeat, neque gratiam, neque iustitiam faciendi, aut fidam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici referenda)

quæ transit, ut hic, & in cap. Hi que supra dicta Ioann. de Imol. in dicta Clem. Ne Romani, in 7. notab. numero 14. Cypre. de off. 114. numero 9. & est speciale in Collegio Cardinalium, ut inquit Feder. de Senis, cons. 16. incipiens Capitulum Ecclesie Cathedralis, numero 2. vers. Præterea speciale est. Rationem specialitatis assignat Zenzelinus in eadem Clem. & gloss. magna in fine, in cap. un. de schismat. lib. 6. videlicet quia ob accelerandam provisionem Ecclesie, in cuius tardatione imminet periculum, speciale quid statui debuit. Et est simile in cap. accusatus, §. 7. Sanè, de accusat. eod. lib. Aliam rationem diveritatis assignat Cypre. dicit. decis. 114. num. 3. videlicet, quia Capitula inferiora habent majorem communionem cum Prælato, quam Collegium Cardinalium, cum illa cordant statuta Sede vacante, per Federic. dicit. cons. 10. per totum, & Præposit. latè in cap. hujusmodi, numero 2. dist. 18. Cœtus Cardinalium non, ut per Dec. in c. translatio, in 2. dist. ar. n. 9. de Constitut. Sed hæc ratio non placet, quia Cardinales sunt pars corporis Papæ, secundum Ioan. de Lignano in c. 2. infra de cler. non resid. & ipsius membra, cap. Præposit. de pœnit. lib. 6. loquendo licet Episcopi jurent fidelitatem Papæ, ut in cap. Ego N. de iur. tamen Cardinales non jurant Papæ fidelitatem tanquam inviserat, & pars corporis ipsius, ut notabiliter dixit Holt. in cap. Antiqua, de privileg. & post eum Barbar. cons. 1. num. 17. vers. Et licet Cardinales. Tene igitur primam rationem. Unde quamvis Bart. in l. Vbi absumt, numero 3. ff. De tutor. & tutor. dat. ab his, dixerit vacante Papatu jurisdictionem remanere apud Collegium Cardinalium, sicuti vacante Episcopatu remanet jurisdictione apud Capitulum; tamen ejus opinio confunditur per dictam Clem. Ne Romani, ut dicit barbar. ibi in addit. ad Bart. in ver. Apud Collegium, & plenius in suo, cons. 1. num. 17. volum. 1. Tene igitur incunctanter cum gloss. in dicto cap. Vbi periculum, in dict. Clem. Ne Romani, & in dict. cap. un. de schism. lib. 6. Cum quibus etiam consentit Bald. in suo consilio schismat. in ver. Suppono autem quod Cardinales, & alibi passim Doctores.

Excipitur tamen in dict. Clem. Casus urgentis necessitatis, & grandis periculi imminentis ad præscriptum prædictæ Decretalis, Vbi periculum. Unde quæ poterat Cardinalium cœtus tunc temporis exercere secundum ea, quæ dicta sunt supra in illationibus à num. 41. poterit etiam exercere post dictam Clem. Amplius cum officium Camerarii, & Penitentiariorum Papæ extincto non expiret, isdem deficientibus poterit Collegium Apostolicum in eorum locum alios subrogare pro tempore vacationis, ut disponitur in dicta Clement. Ne Romani, §. Eo tamen proviso.

57 Quartum, & ultimum tempus est post Bullam Pii IV. editam 7. Id. Octobri 1562. incipiens In eligendis, quæ in §. 6. statuit ut infra, videlicet (Sedis autem vacatione durante Collegium Cardinalium in his, quæ ad Pontificem Maximum dum viveret pertinebat, nullam omnino potestatem, aut jurisdictionem habeat, neque gratiam, neque iustitiam faciendi, aut fidam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici referenda)

58 Quartum, & ultimum tempus est post Bullam Pii IV. editam 7. Id. Octobri 1562. incipiens In eligendis, quæ in §. 6. statuit ut infra, videlicet (Sedis autem vacatione durante Collegium Cardinalium in his, quæ ad Pontificem Maximum dum viveret pertinebat, nullam omnino potestatem, aut jurisdictionem habeat, neque gratiam, neque iustitiam faciendi, aut fidam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici referenda)

60 vate teneatur.) Hactenus verba Bulla, quae cum non procedant declarando, aut jurisdictionem suspendendo, aut illius exercitium prohibendo, sed jurisdictionem ipsam adimendo per illa verba universaliter negativa, nullam omnino potestatem, aut jurisdictionem habeat: proculdubio abdicantur Cardinalibus, & evellunt radicitus quamcumque jurisdictionem, & potestatem, non solum quoad exercitium, & possessionem, sed etiam quoad habitum, & proprietatem, hoc enim importat verbum, habere, quod proprie est iure domini possidere, ut l. stipulatio ista, §. habere, ff. De verborum significat. l. hoc senatus, iuncta glossa in ver. habuit, ff. De usufructu, §. ut ver. quae usufructum Praeservatur tamen in Bulla Pii IV. jurisdictione illa, quam ceteris Cardinalium poterat exercere in vim Decretalis, ubi periculum, videlicet in casibus urgentis necessitatis, & grandis periculi imminenti, ut plene dictum est supra a num. 49. sed hac praeservatio fit cum duplici differentia. Prima est, quia est dictio cap. ubi periculum, causa necessitatis dijudicanda erat concorditer ab omnibus, & singulis Cardinalibus praesentibus. Unde unius contradictio, vel dissentio poterat impedire, ut ibi notat glossa in §. videri quoque, in ver. Singulis, vers. si vero ultra praedicta. At ex constitutione Pii IV. in dict. §. 6. sufficiunt duae tertiae illorum partes. Secunda differentia est, quia ex Decretali, ubi periculum, factis erat ut Cardinales quoquo modo consentirent. Sed ex Bulla duae tertiae partes consentire debent per secreta suffragia, ut in eod. vers. expresse disponitur. Haec de jurisdictione spirituali coetus

61 car. ver. quae usufructum Praeservatur tamen in Bulla Pii IV. jurisdictione illa, quam ceteris Cardinalium poterat exercere in vim Decretalis, ubi periculum, videlicet in casibus urgentis necessitatis, & grandis periculi imminenti, ut plene dictum est supra a num. 49. sed hac praeservatio fit cum duplici differentia. Prima est, quia est dictio cap. ubi periculum, causa necessitatis dijudicanda erat concorditer ab omnibus, & singulis Cardinalibus praesentibus. Unde unius contradictio, vel dissentio poterat impedire, ut ibi notat glossa in §. videri quoque, in ver. Singulis, vers. si vero ultra praedicta. At ex constitutione Pii IV. in dict. §. 6. sufficiunt duae tertiae illorum partes. Secunda differentia est, quia ex Decretali, ubi periculum, factis erat ut Cardinales quoquo modo consentirent. Sed ex Bulla duae tertiae partes consentire debent per secreta suffragia, ut in eod. vers. expresse disponitur. Haec de jurisdictione spirituali coetus

62 Carolinum Apostolica Sede vacante. Quod verò ad statum temporalem Romanæ Ecclesiae quatenus se extendat, Cardinalium auctoritas, & jurisdictione facile haberi potest ex eadem Bulla Pii IV. in dict. §. vers. Neque de statu temporali, cuius verba huc transferre supervacaneum duxi.

63 Successive QVÆRO, An jurisdictione Congregationum S. R. E. Cardinalium expiret, vel sit suspensa Apostolica Sede vacante. Hodie 8. Septembris 1644. Romana Ecclesia vacante per obitum san. mem. Urbani VIII. de hoc dubio consultus fuit Sac. Collegio Cardinalium in Conclavi existentium ex ordine dato ad Rotas R. P. D. Farnesio Archiepiscopo Patracen. à Secretis S. Congregationis Cardinalium negotiorum, & consultationibus Episcoporum, & Regularium propofitæ.

Respondi jurisdictionem Congregationum per obitum Papæ non expirare: deberet tamen conquirere ipsi Cardinalibus in conclavi manentibus quod illa negotia, & causas, quæ in ipsi Congregationibus expediuntur per subscriptionem Cardinalis Praefecti, seu habentis sigillum. Alia verò, quæ ex communi forma à Secretario expediuntur vivente Pontifice, posse iudem expediri Sede vacante.

64 Quoad primam partem responsi, quod scilicet jurisdictione Congregationum mortuo Papa non expiret, motus fuit primò, quia illarum jurisdictione est ordinaria: tum quia data est Congregationibus per Constitutionem Sixti V. de qua infra proxime jurisdictione enim, quæ deferretur à lege, vel statuto ordinaria est, ut l. Et quia,

ff. De iurif. omni. indic. l. 1. in 1. respo. ff. De off. eum cui mandat, est iurif. & notat Innoc. in cap. Cum ab Ecclesiis, numero 3. vers. Et quia lex, supra de off. Ordinar. & Abb. in cap. In singulis, numero 3. de statu Monachorum, Tum quia eadem jurisdictione est ad universalitatem causarum, seu negotiorum, ut patet in Constitutione Sixti V. edita 17. Calend. Februarii 1577. in qua instituntur quindecim Congregationes S. R. E. Cardinalium cum jurisdictione, & facultatum partita concessione ad faciliorem universæ Reipublicæ Christianæ, Statusque Ecclesiastici, & Romanæ curiæ negotiorum, & causarum expeditionem, ut legitur in proemio §. 1. & §. 2. & constat ex facultatibus cuique Congregationi attributis. Jurisdictione enim data ad universalitatem causarum, vel ad unum negotium universale proculdubio est ordinaria, ut notat Bartol. in leg. Amicitia, numero 24. vers. Sed concedendo, ff. De dec. ob Crim. factend. & in l. More, quasi. 5. numero 9. ubi etiam lat. num. 51. & communiter Doctores, ff. De iurif. omni. indic. & probatur in leg. 1. in princip. & §. Cum verum, ff. De off. Praef. Ver. Scilicet in Cod. Vbi, & apud quem: ibi, vel certa administrationi, cui & jurisdictione adheret in prima constitutione, ff. orum. §. penult. & in Auth. habitus, Cod. Ne fil. pro patr. ubi Doctores concedit jurisdictione in scholares, quæ sine dubio est Ordinaria, secundum Bart. in d. l. Ambrosia. Quod procedit etiam partita inter plures iudices jurisdictione, quia illa est potius distributio causarum, quam Delegatio, ut notat Bald. in l. Praecipuum, in princip. Cod. De appellat. & in l. fin. ad fin. Cod. Vbi Senat. vel Clarif. dicens per illam legem ita fuisse consultum per sapientes, & sequitur lat. in d. l. More, num. 52. Explorati autem juris est jurisdictionem ordinariam per obitum Papæ non expirare: hic est extus in cap. 2. de off. legat. lib. 6. ubi Clemens IV. declarat Legatos Apostolicæ Sedis habere jurisdictionem ordinariam, ac proinde illorum officium mortuo Papa non expirare: & ita ibi est casus secundum Ioann. Andr. Gemin. Franc. & omnes, de quo dic ut per Petr. Andr. Gambar. de audior. legat. lib. 9. num. 40. Hinc est ut ordinaria jurisdictione, quam habent Cardinales in suis titulis ad praescriptum cap. Hic quoque, supra eodem, non expiret Sede vacante ut per Cardin. in Clem. Ne Romani, §. Irrium, q. 3. de elec. Hinc etiam est, ut officium Vicarii Papæ ad vitam deputati, ut moris est, per illos obitum non extinguatur, quia habet ordinariam. Gambar. in eodem tract. lib. 9. numero 78. Idemque dicendum de officio Camerarii, & Penitentiarii, ut probatur in d. Clem. Ne Romani, §. Eo tamen proviso, de elec. Similiter hinc est, ut jurisdictione A. C. & Marefchalli non expiret Pontificis vitæ functio, ut tener glossa in dict. §. Eo tamen proviso, in ver. expirare, & ibi etiam Cardin. numero 3. & hoc ideo, quia habet Ordinariam, secundum Hoff. in cap. Quod de his, in fin. infra. de senten. excomm. Speculat. in tit. 3. §. 1. lat. Purpurat. & alios relatos, à Petro Barbof. in l. Cum prator, §. 1. numero 75. ff. De iudic. & de Auditore Camera est expremium in Bulla Pii IV. quæ incipit, Ad eximia, §. 5. ibi, Tua Ordinaria auctoritate, in Bullar. tom. 2. pag. 48. & in alia simili Pauli V. incip. Eximia, §. 7. ubi eadem verba

71 verba repetuntur, tom. 3. pag. 212. Et propterea in suis litteris semper inscribitur, Camera Apostolicæ Generalis Auditor, Romanæque curiæ iudex ordinarius. Quia ratione ex parte idem dici potest de Auditoribus Rotæ, quia illorum jurisdictione est ordinaria in procedendo, licet sit delegata in sententiando, ut notat glossa prima in Clem. Auditor, de rescripti. Speculat. loco citato. Gambar. dict. tract. de off. legat. lib. 6. numero 64. vers. Undecimo quarto, licet Archid. in cap. experientia, in quasi. 1. dixerit Bonifacium interlocutum fuisse, quod in curia nullus habet ordinariam nisi Papa, ut refertur in gloss. præallegata.

72 Deinde principaliter motus fuit quoad primam responsi partem, quia facultates Congregationibus Cardinalium attributas in præceteris litteris Sixti V. constat esse perpetuas, & perdurare etiam in tempus Pontificum successorum. Idque non solum ex generali regula quod de natura Constitutionis est, ut sit perpetua, cap. ul. supra de off. legat. Feder. de Sen. consil. 16. incipien. Capitulum in princ. Verum etiam quia hoc casu id factis aperte cautum reperitur in declarationibus facultatum earundem Congregationum postea editis ab eod. Sixto V. in §. 3. Bullar. tom. 2. pag. 616. ibi, (graviora verò quæcumque ad nos, vel Successores nostros deferantur) & claris in §. 3. Ubi sic legitur, ut authenticè nolite litteræ quam primum ubique locorum, & gentium innotescant, quas inter alias Apostolicas, & perpetuas Constitutiones annoveramus, &c.)

73 Tertiò motus fuit, quia in Clem. Ne Romani, §. Irrium, de elec. & in constitutione Pii IV. in eligendo, §. 6. abdicatur à Cardinalibus Sede vacante illa tantum jurisdictione, quæ ad Pontificem Maximum dum viveret pertinebat, ut dictum est supra num. 53. & num. 59. sed jurisdictione Congregationibus attributa in litteris Sixti V. non pertinebat ad Maximum Pontificem dum viveret, scilicet privative, sed ad ipsasmet Congregationes, inter quas idem Sixtus Pontificiam jurisdictionem paravit est, ut patet ex iisdem litteris, §. 2. ibi (Pontificum hoc onus Angelicis plane iuribus formidandum inter Senatores Orbis terræ fratres nostros Cardinales apta quadam distributione pro temporum conditione, negotiorum multitudine, & varietate, ipsaque utilitatis ratione salubriter partiti decernimus.) Ergò talis jurisdictione non censetur à Cardinalibus abdicata, & per consequens remanet apud illos, ut prius, nam quod non mutatur, &c. l. Sanctimus, Cod. de testam. cum similibus Præterea in dict. §. Irrium, abdicatur jurisdictione à Cardinalium coetus, & in Bulla Pii IV. dict. §. 6. à Collegio Cardinalium. Hæc autem verba non comprehendunt jurisdictionem concessam particularibus Congregationibus, quia illæ non constituent unum corpus universale, nec dici possunt coetus, seu Collegium Cardinalium, sed sunt corpora inter se distincta, nec ulla ex Congregationibus facultates, exercet nomine Collegii, sed suo peculiari nomine, veluti Inquisitionis Concilii. Rituum, & alias prout in litteris erectionis. Unde cum tali jurisdictione non adaptentur verba Constitutionum, consequenter nec earum dispositio adaptari debet, c. Tua,

infra de honoral. l. 4. §. Toties, & ibi Bard. ff. De damn. in se. cum similit. ut per Gemin. cons. 88. Innocentius, sub numero 4. vers. Cuius ergo concurrant. Et confirmatur, quia sicut in concessione jurisdictionis universalis non venit jurisdictione alteri specialiter demandata, ut est casus in cap. studij, & ibi dixi in l. not. supra de off. leg. eo quod mandatum speciale deroget generali, ut ibi, & in cap. 1. Cum materia supra de rescripti & generi per speciem deroget, ut in reg. generi, lib. 6. ita e converso in abdicacione jurisdictionis universalis à Collegio Cardinalium non includitur jurisdictione particularibus Congregationibus specialiter attributa, ut idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. si ex toto, ff. De legat. 1. l. 3. in l. 4. & l. Legata, ff. De adm. legat. & per consequens ceteri debet eis permittum quod non reperitur expresse prohibuit, cap. illud, 30. quasi. 3. &c. Qui spirituale, quasi. 4. cap. Sunt nonnulli, 16. quasi. 1. l. Statu, §. 1. ff. De procurat. cum mult. similit.

75 Quarto motus fuit, quia in eadem Constitutione Pii IV. in §. 10. vers. Penitentiarius vero, limitatur jurisdictione Majoris Penitentiarii, ita ut extra forum conscientie penitus conquiret, & in §. 12. tolluntur facultates Cardinalium, & Prælatorum Signaturæ Gratiæ, quæ est secunda ex Congregationibus Sixto V. institutis, ut in Bull. to. 2. pag. 612. & decernitur ut illius Cardinales, & Prælati supplicationes, & Commissiones aliquas, etiam si supplicantes parvas datas antea obtinuerit, signare non valeant, & officia eorum omnino cessare intelligantur. Hæc autem plane convincunt in generali dispositione prius facta in §. 6. quod Collegium Cardinalium nullam habeat jurisdictionem in spectantibus ad Papam dum vivit, nullatenus fuisse comprehensas particulares Congregationes Cardinalium, alioquin quid opus fuisset illarum facultates limitare, vel auferre, in illa parte Constitutionis eadem facultates jam fuissent eis ex omni parte ademptæ? Et ita in terminis similibus Constitutionis post Archid. arguit glossa in cap. Vn. de i. h. m. lib. 6. in ver. Sede vacante in princ. ut dixi supra, num. 3.

76 Ad extremum motus fuit quoad hanc primam partem responsi ex diuturna observantia subsecuta, ad l. si de interpretatione, ff. De legib. & cap. Cum dilectus, de consuetud. nam creato novo Pontifice facultates Congregationum non consueverunt renovari, sed sunt Congregationes prout solebant vivere ante, quod clarè demonstrat eas facultates non expirare, alioquin opus esset nova concessione, quia jurisdictione semel extincta, etiam causa extinctionis cessante, non reviviscit, l. Quiries, §. Aram, vers. in perpetuum, cum concordat de quibus ibi per gloss. ff. De solut. cap. Quæsi, vers. Non potest aueri, & ibi gloss. in ver. Contrahatur, de consecr. distin. 4. Speculator in tit. de salar. §. Postremo, vers. Primo, Bald. in l. Qui liberatus, numero 1. ff. De adopt. licet lectus esset si tantum esset suspensus, ut notat Innoc. in c. Cum inter. in ver. Licetum, num. 2. de consuetud. & Bald. loc. cit.

78 Quoad secundam partem responsi, videlicet, quod jurisdictione Congregationum Sede vacante Cardinalibus in Conclavi manentibus debet

conquiescere, & dormire quoad negotia, & causas, quæ in Congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalis Præfecti, seu habentis sigillum; motus sui, quia in cap. *Vbi periculum* §. *idem quoquo de elect. lio. 6.* præcipitur Cardinalibus exsistentibus in Conclavi, ut accelerandæ electioni Summi Pontificis, sic vacent attentius, ut se nequaquam de alio negotio introromitant. & excipiuntur duo tantum casus, idest urgentis necessitatis pro terra Ecclesiæ, vel aliqua ejus parte defendenda; & grandis periculi imminenti, quæ exceptio in aliis firmat regulam in contrarium, ita ut imminente electione Papæ electores non debeant se ad alia divertere, nam pluribus intentus, &c. c. *Diversis de clerici. conogat. leg. Nemo. Cod. De assessor. & notant in dict. cap. *Vbi periculum.* Ioan. Andr. in ver. *Alio negotio.* & Petr. de Anchar. numero 4. ver. *Item notat in ver. *idem quoquo**, subdens Cardinales vacante Sede nec in arduis posse se immiscere, nisi stricte, prout textus loquitur, idest in defensione terræ, vel cum imminet grande periculum, aliàs non. Præterea in d. Decretali *Vbi periculum*, in §. *Nulli*, sunt quinque prohibitiones. Prima est, ut nemini ad Cardinales in Conclavi aditus pateat. Secunda, ut nec ipsi Cardinales aliquos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præsentium vocentur pro instanti electionis negotio. Tertia, ut nulli liceat ad eosdem Cardinales vel eorum aliquem nuntium mittere. Quarta, ut nec liceat ad eosdem mittere scripturam. Quinta, ne quis secretò cum eis loquatur. Et quamvis pena excommunicationis non adijciatur nisi tribus posterioribus prohibitionibus, idest contra mittentes nuntium, vel scripturam & secretò loquentes: & hoc verbum, secretò, quoad ipsam penam determinet tertiam & quartam prohibitionem, scilicet mittentium nuntium, vel scripturam: tamen salva manet inhibitiò in reliquis omnibus, videlicet non solum quoad extraneos, qui accedunt ad Cardinales, & quoad Cardinales, qui extraneos admittunt; sed etiam quoad illos, qui publicè, & palam mittunt ad Cardinales nuntium, vel scripturam; licet his quatuor casibus, in quibus hæc palam sunt, & non secretò, contra facientes non ligentur pena excommunicationis, ut ibi declarat Archid. sub numero 4. col. 3. in ver. *Secretè*, Ioan. Andr. numero 6. Butr. num. 7. in eod. ver. Et alii committer. Si ergò quicumque aditus, seu accessus ad Cardinales, & missio Nuntii, vel scripturæ etiam publicè, & palam in prædicta Decretali interduntur, & vice versa non liceat eidem Cardinalibus quemquam admittere nisi vocatum de consensu omnium pro negotio electionis: profectò hinc sequitur necessario, ut nec liceat illis Secretarios, vel Ministros audire vel scripturas recipere, nec alia tractare, aut expedire negotia particularia Congregationum, quæ ad Papæ electionem non pertinent, ex his, quæ dicta sunt supra, num. 78.*

81 Dixi Cardinalibus in Conclavi inanebantibus, quia secus esset si illorum quispiam reperiretur extra Conclave, quia tunc cessaret ratio accelerandæ electionis, cum electio fieri non possit nisi in Conclavi, & eo clauso, & hodie hoc sit

de forma, ut Constitutio Gregorii XV. de electione, Papa in §. *Quid si electio.* Unde quamvis Cardinalis Major Penitentiariorum, cuius officium non expirat per obitum Papæ: Clementina, Ne Romani, §. *Et tamen provisio*, de electione post sit Sede vacante exercere quæ pertinent ad forum conscientie, ut in præcitata Bulla Pii IV. §. 10. Hoc tamen fallit si sit in Conclavi; quia tunc licet retineat jurisdictionem, non tamen retinet exercitium, cum sit intered us extra negotiari. Quo impedimento sublato, veluti si maneret extra conclave, utique posset concernentia forum conscientie expedire. Ita singulariter declarat glossa in dict. §. *Et tamen provisio* in ver. *Maiorem*, dicens (tempore inclusionis Major Penitentiariorum si est Cardinalis per se non potest uti officio: si tamen noller in clausura iuanere, etiam personaliter utetur officio) & subdit glossa sic fecisse Cardinalem Tusculanum. Verum tamen etiam in Conclavi posset officium personaliter exercere quoad eos, qui in eod. conclavi exsistunt; exceptis tamen illis, quæ sunt eo specialiter interdita, sicuti est absolutio à centuriis in terminis eiusdem constitutionis Gregorii XV. §. 10.

82 Quò verò ad ultimam partem, videlicet quod negotia, quæ in communi forma à solo Secretario expediti solent vivente Pontifice, possint similiter expediti ipso vitâ fûcto, breviter motus sui, quia in his levibus, & ordinariis, quæ à Cardinalibus non per se ipsos, sed per Ministros expediti consueverunt, cessat omnino ratio prohibitionis, de qua in prædicta Decretali, ubi periculum, videlicet, ne electionis negotium protrahatur, in quo grave imminet periculum, ut ibi in principio, & in §. *Idem quoquo* Ergò & prohibitio cessare debet, cap. Et si Christus, de iurejur. cum similibus, & consequenter cum facultate Congregationum mortuo Papa non sint extinctæ, & abundè offensum est supra in prima parte à num. 64. utique poterunt in his levibus per ministros, ut antea exerceri, ut tenet glossa in dicta Clement. Ne Romani, §. *Et tamen provisio* in ver. *Expirare*. Unde dixi per Secretarium Congregationis super negotiis Episcoporum, & Regularium posse expedire licentias pro puellis educandis, prout fuerunt expedita hoc ipso tempore Sedis vacantis ex ordine dato à Cardinalibus ante ingressum in conclave, & eadem ratione dari poterunt transumpta, & duplicata, seu ut vocant, *ita reperitur*, & alia huiusmodi, quæ cum sola subscriptione Secretarii expediti solent. Idemque dicendum de causis, & negotiis ante obitum Papæ jam resolutis in Congregatione qui expediti poterunt à Secretario in illicabilibus, in quibus sufficit ejus subscriptio, ut mos est in expeditionibus, quæ sunt in Curia. Ex quibus etiam deducitur, ut liceat Cardinalibus tempore reclusionis exercere jurisdictionem, quam habent in suis titulis, secundum ea, quæ dicta sunt supra num. 69 non quidem per se ipsos, sed per suos Vicarios, & Ministros. Quod & licebit majori Penitentiariorum non personaliter, sed per Officiales Penitentiarie, ut colligitur ex glossa præallegata in dict. *Et tamen provisio*, in ver. *Expirare*.

DE TREUGA, & PACE.

Cap. Treugas.

S V M M A R I V M.

1 **T**reuga Canonica quibus diebus, & quæ ob ob causas sint servanda.

2 Treuga conventionales omni tempore servari debent.

3 Dies in actibus, qui commode nocturno tempore exerceri non possunt, non naturaliter, sed artificialiter sunt computandi.

4 Dies quocumque sit.

5 Laici potest Ecclesia indicere feria in actu, ex cuius exercitio arguitur quædam quasi irreverentia altissimi.

6 Excommunicatus in una die cessat haberi debet pro excommunicato in vniuerso Orbe.

7 Excommunicatio sequitur personam, sicut lepra leprosum.

8 Executione, & publicationem sententia sua Index unius Territorii potest committere iudici alterius Territorii.

9 Verba, sicut ordinis periculo subiacet, quid importent.

10 Puniuntur triplex diffinitio, id est rumpitur.

11 Treuga est securitas præstita rebus, & personis discordiam non habentibus.

12 Discordia verbum comprehendit etiam privatorum diffidia.

13 Bellum, & treuga large dici possunt etiam inter privatos.

14 Treuga, & inducia in quo differant.

15 Pax est finis discordie.

16 Lex Ecclesiastica præceptum, vel prohibitionem continens an obliget transgressores ad culpam, vel penam si casus recepta non fuerit, & num. seq. usque in fin.

17 Constitutio de treuga servanda hodie non tenet, nec Episcopi censentur illius transgressores, quia non sunt moribus utentium approbata.

18 Leges instituantur cum promulgantur, firmantur etiam moribus utentium approbantur.

19 Lex ad sui essentiam tria requirit: ut instituat, ut promulgetur, ut moribus utentium approbetur.

20 Contrarium, num. 48. & 37.

21 Lex nulla vim habet ut eis parcatur, nisi ex more.

22 Leges multe moribus Patria non conveniant, ibidem.

23 Lex ab initio censetur lata à Principe sub conditione si moribus utentium recipiatur, & num. 47.

24 Lex præcepti necessitatem imponit, & contravenientes mortaliter peccant, & num. 34.

25 Desuetudo habens principium vitiosum non excusat.

26 Declaratur, num. 29. & 41.

27 Tempus non est modus tollenda obligationis.

28 Declaratur, num. 30.

25 Intellectus §. *Leges*, 4. distin. & num. 27. 32. 39. 49. 56.

Inter Leges præcipientes, & leges simpliciter statuentes debet esse differentia, ibidem & numero 35. & 44.

26 Magistrorum auctoritas contra leges non excusat.

27 Lex non tollit contraria consuetudine si infligat penam ipsi iure. Secus si mandet infligi.

Contrarium, num. 72.

28 Lex lata super eo, cuius contravenit ex se general mortale, non tollit de consuetudine etiam si principio non recipiatur, & num. 42.

29 Lex primi transgressores, quamvis peccaverint, tamen sequentes non peccaverunt, & num. 41. Contrarium, à num. 47.

30 Lex recepta ab initio non tollit consuetudine, nisi quadragesima annorum, Secus si non sit recepta, quia sufficit decennium etiam Principe ignorant.

Contrarium, num. 40. & num. 67.

31 Error communis excusat Prælatus non servantes legem usi non receptam à transgressione, & à pena.

Contrarium, à num. 74.

32 Prælatus excipi possunt Constitutionem, licet moribus utentium approbata non fuerit.

33 Prælatus non servantes legem usi non receptam excusantur à pena, sed non à culpa secundum opinionem Cardinalium.

34 Lex permissiva, vel puniendi, aut disponendi potest per desuetudinem tolli.

35 Lex præcipienti, aut vetanti potest de consuetudine abrogari, si lata fuerit ad commodum privatorum.

36 Et quid si fuerit lata in honorem Dei, vel ad commodum publicum.

37 Lex præceptiva non ligat si nunquam fuit recepta in observantia sciente Legislatore, & valente contradicere, & non contradicente.

38 Nec requiritur tempus ad præscribendum, sed sufficit binus, vel trinus actus.

Contrarium, num. 66. & seqq.

39 Lex usi non recepta Principe ignorante non tollit consuetudine, nisi illa sit rationabilis, & annorum quadraginta, num. 67.

40 Legem non recipientes ab initio ex aliqua rationabili causa Papa scientes, & tollerantes non peccant.

41 Lex continens ius Naturale, vel Divinum, aut illius declarationem, nulla unquam consuetudine tolli potest, licet ab initio non fuerit recepta.

42 Secus si aliquid addat iuri Naturali, vel Divino, quia respectu additionis de illa iudicatur tanquam de lege positiva.

43 Lex constituta tollitur indistincte per desuetudinem.

44 Lex Ecclesiastica post promulgationem an statim liget à principio antequam recipiatur à subditis, & num. seqq. usque ad num. 59.

45 Condicio nihil ponit in esse, etiam si sit tacta, & à iure substituta.

46 Lex non receptio indistincte nihil operatur nisi transeat in consuetudinem à Legislatore non ignoratam.

47 Lex recipit ex moribus firmitatem stabilitatis, non firmitatem auctoritatis.

48 Legislatoris potestas, & voluntas requiruntur ad hoc, ut subditi obligentur ad acceptandam legem.

49 Legislator supremus potestatem habet legem ferendi absque

- 52. absque subditorum consensu.
- 53. Papa immediate a Christo potestatem habet ferendi leges habentes vim obligandi Ecclesiam ad illas acceptandas, & observandas.
- 54. Voluntas Legislatoris obligandi subditos ad acceptandam legem praeipue ex verbis coniecturatur.
- 55. Pena imponitur legem transgredientibus, ne de contumacia valeant gloriari.
- 56. Leges acceptatae est effectus, qui subsequitur ipsam legem, ideoque impossibile est ut concurrat ad effectum legis, vel ad producendam legis obligationem.
- 57. Leges, 4. diffin. non est Augustini, sed Gratiani, nec habet Canonis auctoritatem.
- 58. Publicatio est ultimus actus perficiens legem.
- 59. Orientalis Ecclesia, non ideo excusatur a lege continentia, quod illam non susceperit, sed quia Papa eius consuetudinem approbavit.
- 60. Non usus legis tribus modis considerari potest. & num. legg.
- 61. Lex per non usum nullo tempore abrogatur si nunquam accidit casus, in quo poverit observari.
- 62. Servitus aqua ducenda nunquam perditur per non usum si fons avertit.
- 63. Non usus legis non legem abrogat, nisi implicitum habeat contrarium usum.
- 64. Electio facta potest per viam compromissi, quamvis ab immemorabili tempore facta fuerit per viam servitii.
- 65. Electio licet semper facta fuerit ex gremio unius Ecclesiae, non tamen per hoc censetur praescriptum quo minus fieri possit ex gremio alterius.
- 66. Appellandi facultas ad Patriarcham non censetur sublata, licet per mille annos fuerit semper appellatum ad papam.
- 67. Negativa aliquando habet implicitum contrarium actionis, & non solum est aliquid facere.
- 68. Lex Ecclesiastica non recepta ab initio non tollitur per non usum, nisi in temporibus annorum quadraginta, sive per m. ep. fiat, sive ignoret.
- 69. Secus in legibus civilibus, quia suscipi spatium decem annorum.
- 70. Item servitii non usus non fit contra, sed praeter legem.
- 71. Mos non sic nisi temporis longitudine.
- 72. Lex recepta ab initio indistincte abrogatur per desuetudinem, vel consuetudinem rationabilem, & legitime praescriptam.
- 73. Desuetudo ut legem abroget, qua debeant concurrere.
- 74. Constitutiones Apostolicae non tolluntur per non usum, vel contrarium usum, nisi spatium annorum quadraginta cum scientia, & patientia papae.
- 75. Desuetudo non excusat contravenientes, si aliqui in eodem loco legem servaverint.

TREUGAS. Statuit tempora treugarum, & penas violentiarum, & quatuor habet partes. Prima determinat tempus feriarum in actu bellandi. Secunda statuit penam frangentibus treugam. Tertia penam Episcopis negligentibus. Quarta instruit quid facere debeant ut treuga, & pax ferventur. Secunda ibi, si quis autem. Tertia ibi si qui autem hoc. Quarta ibi, & quoniam.

Nota primò ex textu quibus diebus, & quas ob causas servandae sint treugae: nam die Iovis à bello abstinendum propter Ascensionem Domini in Caelum, & propter Centum Discipulis, c. Porro, de consecr. dist. 1. & cap. Litterae, distin. 3. Die Veneris ob reverentiam Dominicae Passionis. Die Sabbathi, quia die illa Discipuli iacuerunt ob metum Iudaeorum, & quia Corpus Domini latuit in sepulchro, cap. Sabbatho, de consecr. distin. 3. Die Dominico, quia quodlibet insigne ea die constitutum fuit à Domino, c. quod die in fin. 75. distin. & in honorem Resurrectionis Dominicae: & aliis diebus hic expressis ob illorum reverentiam, secundum Goffred. & Holt. quos hic sequitur Ioan. Andr. num. 1. & ita hunc textum summant Bellam. Butr. & Imol. Hoc autem vendicant sibi locum in treuga canonica, id est praescripta à Canone, ut hinc non autem in treuga conventionali, quae omni tempore servari debet, quia fides etiam hosti servanda est c. Nolla, 23. quast. 1. & ff. De pacti. convent. per tot. secundum gloss. 2. hic, & Innoc. in princ. dummodo tamen infidelis ipse fidem non frangat fidei, cap. Revertit, in secundo, de iureiur. cum multis similibus, ut per Holt. in summa hoc tit. S. Quot sint species, in princ.

Secundò nota ibi, post occasum solis. In actibus, qui commode nocturno tempore exerceri non possunt, dies non naturaliter, sed artificialiter esse computandos. Quod facit pro illis, qui locant operas ad terminum, ut hic notant Butr. & Imol. ambo numero 3. qui remittunt ad cap. Consulunt, supra de offic. delegat. Dies enim artificialis incipit ab ortu solis, & desinit in occasu, ut hic patet. Naturalis vero est viginti quatuor horarum, ut l. More Romano, ff. De feriis. Sed Bald. hic in princ. dicit triplicem esse diem. Alius enim est dies lucis donec Sol est super Terram. Alius dies tenebrarum ab occasu usque ad mane. Alius naturalis utrumque Hemisphaerium complectens.

Tertiò nota ibi, ab omnibus inviolabiliter observari praecipimus. Ecclesiam posse ligare laicos, & indicare illis ferias quando agitur de exercitio actus, ex quo arguitur quadam quasi irriverentia Altissimi, saltem in illis diebus, ut hic per Butr. num. 2. & Imolam num. 4.

Quartò nota ibi, Nullus excommunicatus in communione recipiat. Excommunicatum in una diecesi habendum esse pro excommunicato in universo Orbe: concordat cap. Curia, 11. quast. 3. & notant gloss. fin. in cap. Si quis presbyter, 7. quast. 1. in cap. Qui quis autem, in ver. Communiceat, 4. quast. 1. Archid. in cap. Si autem, num. 1. 11. quast. 3. gloss. magna in cap. Pastoralis, 9. Verum, de appellat. Abb. b. numero 2. & Felin. in princ. Ratio est, quia excommunicatio afficit animam, & corpus; & ideo non circumferibitur territorio, sed sequitur personam, sicut lepra leprosum, cap. Cui turpem, 1. quast. 1. & cap. Ad reprimendam, supra de offic. ordinar. Facit quod notat Holt. in cap. 1. nu. 9. vers. Sed nec sequitur, infra de relig. & vener. sanctor.

Quintò nota ibi, sententiam quisque confirmet. Iudicem unius territorii posse committere executionem, & publicationem sententiae sua iudici alterius territorii, vel diecesi, de quo plene per Canonistas in cap. Postulasti, infra de for. com.

compet. & per Bart. & Legillas in l. A Divo Flo, §. 1. ff. De re iudic. & hic notant Butr. numero 10. & Imol. num. 6.

Sextò nota importanciam illorum verborum, Sui ordinis pericula subiacet: id est excommunicatur, ubi hic probatur iuncto cap. Illigui, 24. quast. 3. & hic notat gloss. in ver. Periculo. Vel deponatur secundum Holt. num. 9. in ver. periculo, & Ioan. Andr. num. 11.

Ultimò nota illud tertium, quod Funiculus triplex diffisile rumpitur, ut hic, & in concord. de quibus in gloss. penult. & habetur originaliter Eccles. 4. cap. 12. & sic ad multiplicationem vinculi gradatim sequitur difficultas in dissolvendo. Ad idem cap. Ex suorum, de privil. Butr. hic numero 11. Imol. num. 8. Simile ponit Valerius Maximus lib. 9. cap. exempl. 8. de caudis equorum, quae paulatim carpi possunt, sed non simul vel hinc, referunt hic Ioan. Andr. num. 3. & Anchar. in 7. notab.

In glossa prima nota quid sit Treuga, & quid sit Pax. Treuga enim ut diffinit glossa est securitas praestita rebus, & personis discordiam nondum finita: quam lex vocat fedus, vel fiduciam, ut l. Non dubio, ff. De capt. & postlim. revers. Hostien. in summ. huius tit. in princ. Archid. in cap. Illigui, 24. quast. 3. Calder. conf. 97. incipien. Mant. dicit, numero 1. de te. Pan. Aptius tamen glossa dixisset, bello nondum finito: quia verbum discordia nimis late patet, & comprehendit etiam privatorem discordiam, inter quos proprie bellum non est: licet lato sumpto vocabulo possit dici bellum, & consequenter treuga etiam inter privatos: & sic salvari potest glossa, quia diffinit treugam generaliter sumptam, ut hic per Butr. num. 17. Cardin. num. 3. col. 2. vers. Quarto quid est treuga: Imol. num. 3. Dissert autem ab iudiciis, quia iudicia sunt ad modicum tempus, treuga in longum extenditur. l. Postliminium, §. Inducta, ff. de capt. & postlim. revers.

Pax vero est finis discordiae, secundum Goffred. & Ioan. Andr. hic in addit. post gloss. 1. Idcirco enim bellamus, ut pacem habeamus, cap. Nisi bella, & cap. Noli estimare, 24. quast. 1. & habetur lib. 10. Uthicor. cap. 6. Et quamvis hanc diffinitionem impugnet Cardinalis hic in 3. quastione, eo quod possit esse pax etiam si discordia non praecesserit: tamen diffinitio salvari potest, quia pax magis dicitur quantum ad remotionem discordiae, quam quantum ad unionem, ut docet Sanctus Thomas in 3. sent. distin. 27. quast. 2. art. 1. ad sextum.

In glossa secunda QVÆRO, Vtrum Lex Ecclesiastica praecipit, vel prohibitionem continens obliget transgressores ad culpam, vel penam, si nisi recepta non fuerit.

In hac perdifficili quaestione mirum est quantam sit opinionum discordia inter primarios Canonistas.

Prima opinio fuit glossae secunda hic, quae dixit hanc Constitutionem de treuga servandam hodie non tenere, neque Episcopos censi illius transgressores, quia non fuit moribus utentium approbata, & sic glossa relata ad textum, qui loquitur praecipit, & ut patet ibi, Praecipimus, sentit aperte legem praecipit nullam vim habere obligandi si non fuerit usum recepta. Quae glossam dicunt esse singularem Imol. numero 12.

Abb. numero 4. & Ioann. de Anan. ad fin. & famosam Felin. qui pluribus illam exornat, nu. 6. eamque sequuntur hic Goffred. & in Summa huius tit. Innoc. hic post princ. Oldrad. conf. 259. incipien. Impugnatur electio, num. 5. Imol. in cap. Canonolum, in 2. notab. de Cler. conuictar. & alii, quos more suo copiose cumulat hic Felin. dicto numero 6. & Rota decis. 781. nam. 11. par. 4. divers. & hanc fatetur esse communem opinionem Holt. hic, numero 9. in fin. quam simpliciter sequutus fuit in Summa Iuvius tit. 5. Quot sunt species, in fin. vers. Sed quaeritur. De communi etiam testatur Ruin. conf. 13. Videtur, numero 28. lib. 2. & de magis communi Alex. in conf. 152. visa facti narratione, n. 1. lib. 1.

Fundatur opinio glossae radicaliter in §. Leges, 4. dist. ubi dicitur: Leges instituntur cum promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur, nam si tunc firmantur, ergo prius non obtinent roboris firmitatem, & sic sunt nullae, & non ligant, cap. Nec capitula, de concess. preben. lib. 6. Felin. in cap. Rodolphus, num. 30. supra de rescript. Quod aperte docuerunt Paul. & Marth. relati à Cardin. in princ. Clem. in vers. Universitati, numero 1. dum dixerunt per dictum §. Leges, tria requiritur esse legem, primò ut instituantur, secundò, ut promulgentur, tertio ut moribus utentium approbentur: ac si quid horum deficiat non esse legem. Quorum dictum sequutus est Henric. Borzus in tract. de synod. post tertiam partem, art. 2. à numero 56. maxime num. 62. & patet ex lib. 2. Politic. cap. 6. circa fin. ibi. (Nam lex nullam vim habet, ut ipsi pareatur, nisi ex more.)

Fulcitur etiam opinio glossae plausibili ratione, quam reddit Petr. de Anchar. in conf. 218. iuxta ordinem, numero 1. in fin. videlicet, quia multae leges moribus Patriae non conveniunt, ideo permittitur cuilibet Provinciae abundare in sensu suo, cap. Certificari de sepulch. & leg. Saecularii, §. Sunt quidam, ff. De extraordin. crimin.

Item inquit Gemin. in dict. §. Leges, ad fin. 4. distin. (Non est verisimile Principem vel subditos ligare ex quo lex moribus utentium non approbatur, quia videtur à principio statueri sub tali conditione, videlicet si moribus utentium recipiatur.) Ergo non servantes non videntur venire contra praecipitum superioris. Quae verba Gemin. multum extollit dicens esse valde singularia, & aurea Felin. hic num. 12. vers. Intel. ligitur quarto, & sequitur Ruinus dict. conf. 15. num. 28. lib. 2. & Covarr. lib. 2. variat. resolut. cap. 16. num. 6. dicens hanc esse communem opinionem, & alii apud Suar. lib. 4. de legib. cap. 15. in princ. Et hic etiam spectat ratio Anchar. in repet. cap. Canonum statuta, num. 83. vers. Sed quæro reperitur Constitutio, supra de constit. dum ait non esse verum, quod Constitutio adeo obliget à principio, ut hodie, & omni tempore duret talis obligatio, quasi lex semper loquatur, leg. Ariani, Cod. De haeret. Nam si non fuit recepta moribus utentium, fingitur à principio me non obligasse. Quod patet, quia abrogatur per non usum, d. §. Leges, cuius dictum uti egregium approbat hic Felin. num. 6. vers. Planus loquitur.

Secunda opinio fuit Hehens. hic num. 7. qui reprobandam glossam, & recedendo ab eo, quod dixit.

dixerat in Summa, tenet hanc Constitutionem ligare quamvis non fuerit us recepta.

Movetur primo per id, quod habetur in c. 2, 39 12, dist. & in c. Proposuit in fin. 27, dist.

Deinde movetur, quia lex precepti, prout est hanc Constitutio, necessitatem imponit, cap. Quisquis preceptis, §. Quod preceptis, 14, quæst. 1. adeo ut contravenientes mortaliter peccant, ut patet ibi, & in cap. 2, supra de maior. & obedi. & notat Archid. in cap. Detestanda, numero 4. de concess. preben. lib. 6. & idem Hoff. hic numero 9, in ver. Periculo, Abb. in 2. not. & alii

31 communitur. Unde in talibus desuetudo, vel consuetudo non excusat, ut legitur, & not. in cap. fin. supra de consuetud. quia principium fuit vitiosum, & contra obedientiam non currit præscriptio, cap. Cum ex officio, & cap. Cum non liceat, de præscript. Collectar. hic num. 7.

24 Demum movetur, quia negari non potest quin saltem ab initio ad legis observantiam adstringerentur Prelati, cum adhuc lex in desuetudinem non abiisset. Ergo ex ipsa vi legis tenentur, ut ad idem hodie adstringantur, quia tempus non est modus tollenda obligationis, l. Obligationum, la secunda, §. Placet, ff. De action. & obligat.

25 Non obstat d. §. Leges, & jura concordantia. Quoniam respondet Hostien. intelligi debent de illis statutis, sive legibus, quæ non sunt præceptoriz, sed simpliciter: exemplum in cap. Statutum, de maior. & obedi. & in cap. Statutum, cum duobus cap. seq. 4. dist. quorum sit mentio in dict. §. Leges, & in §. Hac est legibus. Debet enim inter has præceptorias, & alias leges esse differentia, c. Omnis autem, 3. dist.

26 Rursum non obstat autoritas glossæ præallegata. Quoniam Hoff. subjungit, quamvis ita dicant Magistri, tamen in talibus Magistrorum autoritas non excusat: ut leg. & not. in cap. A nobis, de bigam. & ignorans, ignorabitur, c. Nisi cum primum, §. Pro defectu, supra de renunciatione.

27 Tertia opinio ut hic refert Joann. Andr. nu. 16, distinguit Constitutiones, quæ infligunt penam ipso jure, ab his, quæ mandant infligi; ut in primis locum non habeat contraria consuetudo, quia non servantes statim incidunt in factum damnatum, cap. 1. 2. & 3. 24. quæst. 1. In secundis vero procedat dict. §. Leges, & §. fin. 4. dist. & hoc modo distinguit Matth. relatus à Card. in pnam. Clement. in ver. Universitati, in secunda quæstione.

28 Quarta opinio fuit Ioan. Calder. hic in addit. qui ex not. in Rubrica de consuetud. per Innoc. num. 10, Compoll. in fin. & Ioan. Andr. num. 15, sic distinguit. Quandoque Constitutio fertur super eo, cujus contraventio ex se generat peccatum mortale: & tunc non tollitur per desuetudinem, etiam si principio non recipiatur, arg. cap. fin. supra de consuetud. Quandoque fertur super eo, cujus contraventio ex se non generat mortale: & tunc quamquam primi hujusmodi legum obtemperantes mortaliter peccaverint, per cap. ult. §. Quod præcipitur, 14. quæst. 1. & §. final. 4. dist. tamen contra ipsam potest præscribi, ut in d. §. Leges, & postquam erit præscriptum, contra facientes non peccabunt mortaliter, ut in eod. §. Et ex hoc patet responsio

ad rationem Hostien. quia non sequitur, Primi non parentes peccaverunt; ergo & sequentes, quia ultimi non altinguntur post præscriptionem. Item non obstat alia Hoff. ratio, quod tempus obligationem non tollat. Quoniam hoc non operatur solum tempus: sed resistentia, seu actus contrarius lubditorum una cum lapsu temporis hoc inducunt: & sequitur Collectar. hic n. 3. & Alex. d. conf. 132. num. 1. vers. Et saltem hoc procedit, lib. 1. Hujusmodi autem tempus ut subdit notabiliter Calder. non debet esse annorum quadraginta: quia licet ubi Constitutio à principio fuit recepta, requiritur hoc spatium quadraginta annorum ad cambriogandam, secundum ea, quæ notantur in cap. finali, de consuetud. tamen quando à principio non recipitur, sufficit lapsus decennii, arg. eorum, quæ habentur in dict. §. Leges, & quæ notantur per gloss. in cap. fin. in ver. Consuetudo, de consuetud. lib. 6. Quinimo secundum eum sufficit hoc casu tempus decem annorum etiam Principe ignorante: & dicit hic Imol. num. 12, hanc opinionem esse multum notandam, & approbari per Butr. & Cardin. hic, & cum eis transe etiam Felin. numero 13. vers. Considera secundo, & vers. primo modo, dicens tutius esse tenere, & Covarr. lib. 12. resolut. cap. 16. num. 6.

32 Quinta opinio fuit Egid. Bellam. hic in 7. q. qui conciliando opiniones, aliter distinguebat: videlicet aut quaritur An Constitutio vii non recepta obliget Prelatos eam non servantes ad peccatum mortale, & ad penam incurrendam. Et concludendum non obligare, quia communis error totius Ecclesia eos excusat à peccato, & à pena, arg. eorum quæ notantur in cap. ut de postulan. lib. 6. & quia Romani Pontifices scientes legem non servari, videntur illius transgressioni tacitum consensum accommodasse. & ita intelligit dict. §. Leges, 4. dist. Quod tamen limitat, nisi Prelati haberent conscientiam remordentem, arg. cap. Literas, de restitu. spoliator. & c. inquisitioni, de sent. excom. Aut quaritur An Episcopi exequi possint Constitutione non obstante quod moribus utentium approbata non fuerit: & concludendum posse per motiva Hostien. de quibus supra in secunda opinione.

33 Sexta opinio est Cardinalis hic in lectura, prout eum refert Ioan. de Imola, num. 12. vers. Et cum illa, qui distinguendo inter culpam, & penam, tenet Prelatos adstringi ad servandam legem precepti usum non receptam; & sic peccare si eam non servent; nec quoad hoc legem censeri abrogatam per non usum; sed tamen in penam non incidere, & hoc respectu legem esse abrogatam, arg. ejus, quod notat gloss. in cap. Volentes, in ver. Divinum officium, de celeb. Missar.

34 Septima opinio est Antonij de Butr. hic num. 23. vers. Vide si Constitutio, qui alia utitur distinctione, videlicet Aut Constitutio permittit, vel punit; aut disponit, & potest per desuetudinem tolli, & sic loquitur dict. §. Leges, & in hoc primo membro concordat Hoff. & omnes. Sed est extra punctum quæstionis, quæ proponitur de lege preceptoriz. Aut Constitutio præcipit, vel vetat, & tunc Butr. subdistinguit: nam aut lata fuit ad commodum privatum: & potest per desuetudinem abrogari, quia etiam factio ipso, & renun-

renunciacione tolli potest; cap. Ad apostolicam, de regular. Et ita notabiliter ait glossa in l. De quibus, in ver. Abrogatur, circa fin. vers. Item alii distinguunt, ff. De legib. & in hoc consentiunt Imol. & Gemin. hic, cum quibus transe Felin. num. 12. vers. Intellige tertio. Aut Constitutio fuit lata in honorem Dei, ut hic, vel ad commodum publicum: & hoc casu si Constitutio non recipitur tempore editionis, seu promulgationis, & Superior scit, & patitur, & sic tacite consentit hujusmodi non receptioni: tunc jus non figabit, & sic loquitur, d. §. Leges. Secus si Superior ignorat, quia tunc ligabit secundum eum, nec consuetudo operabitur per motiva Hostien.

37 Octava opinio est Abb. hic num. 4. sic distinguens, Aut lex preceptiva nunquam fuit recepta in observantia sciente Legislatore, & valente contradicere, & non contradicente: & talis lex non ligat, per textum junctam gloss. final. in cap. De libello, 20. dist. & in cap. Cum olim, de Cler. coningat. Nec secundum eum requiritur hoc casu tempus aliquod ad inducendam præscriptionem: sed sufficit binus, vel trinus actus in contrarium; quia hic non agitur de præscribendo contra legem, sed de impediendo vinculum legis: nam per binum vel trinum actum apparet de consensu tacito Legislatoris, arg. leg. 3. Cod. De Episcop. ordin. & cap. Ita nos, 24. quæst. 2. & in hoc consentit Felin. hic num. 13. vers. Primo modo, dicens hoc casu non esse opus tempore, sed sufficere tot actus maioris partis populi, ex quibus elicatur Superioris tolerantia: & ita secundum eum procedit text. in dicto §. Leges, 4. dist. allegatus, & approbatus universaliter per omnes Glossatores, & Magistros nostros. Et quod sufficit hoc casu duo actus contrarii, Benitend. decis. 13. numero 9. & seq. qui loquitur in Extravag. Ambrosia Pauli II. Aut Legislator ignorat non usum legis: & tunc Abb. putat. requiri tempus quadraginta annorum; & sic legem posse abrogari dummodo consuetudo sit rationalis, ut in cap. fin. de consuet. Et requiritur tempus quadraginta annorum tenet etiam Ioann. de Imol. hic numero 14. vers. Et quod dixi, de decennio: licet Calder. Butr. & alii sentiant hoc casu sufficere tempus decem annorum, ut dictum est supra in 4. opinione, n. 31.

38 Non obstat quod in principio omnes peccaverint legem transgrediendo: nam ad hoc respondet Abbas dupliciter. Et primo quod si moti fuerunt ex aliqua rationabili causa, non peccaverunt, quia Superior ipse indulgisset, ex notatis per Archid. in cap. Veram, 26. dist. & est ex mente Cardinal. hic in 3. opposit. vers. Dic tenendo, glossam. Dum voluit legem à principio posse non recipi ex aliqua iusta, & rationali causa Papa sciente, & tolerante: & sequitur hic Felin. num. 12. vers. Intellige hac. Deinde respondet Abbas. Esto primi contrafacientes peccaverint, tamen successores eorum propter bonam fidem non peccaverunt, quia potuerunt extinguere illam legem ex aliqua rationabili causa non fuisse observatam, arg. eorum, quæ notantur in cap. De quarta, de præscript. Quam distinctionem inter primos Violatores, & sequentes posuit etiam Cardinal. in Clement. fin. in fin. 3. opposit. de state & qualitate. & admiserunt hic

39 Calderin in Butr. & Imol. ut dictum est supra in 4. opinione, num. 29, & Felin. numero 12. vers. Intellige secundo.

40 Ego verò in tanto opinionum discrimine, solo veritatis studio, ac salva reverentia tantorum Patrum, totam hanc materiam dilungo in tres articulos, quividentur à Doctoribus confundi, & promittunt tractari. Proponuntur autem de legibus Ecclesiasticis merè positivis: nam si continerent jus Naturale, vel Divinum, aut illius declarationem; inemptum esse inquit ere de illorum non usu, vel contrario usu, quia in talibus non cadit consuetudo, sed corruptela, & diuturnitas temporis non minuit, sed auget peccatum: cap. fin. de consuetud. cap. Flagitia, 32. quæst. 7. cap. Veritate, 6. dist. Abb. in cap. Extravag. 5. quæst. vero, num. 26. vers. Consuetudo autem, infra de præben. & notant in Rubrica de consuetudine Innoc. numero 10. Compoll. in fin. Joan. Andr. num. 15. Felin. alios adducens hic num. 9. vers. Tertia declaratio, & consentiunt Calder. & alii supra citati pro quarta opinione in primo illius membr. n. 28. & Domini de Rota Koch. 10. incipien. Verum valde servetur nom. 4. de consuet. in anteq. licet hic lex positiva per omnia non esset consona juri Divino, sed aliquid illi adijceret, respectu additionis de illa judicandum esset tanquam de lege positiva, ut probatur in cap. Ut animarum in seculari resposito, de Condit. lib. 6. & declarat Gemin. in dict. §. Leges, 4. dist. & Felin. hic numero 8. vers. Sexta declaratio. Rursum proponuntur hujusmodi articuli de legibus Ecclesiasticis, quæ aliquid præcipiant, aut vetant, non autem de illis, quæ consulunt, permittunt, puniunt, vel disponunt, in quibus Hostien. & Doctores videntur convenire, ut vim obligandi non habeant si moribus utentium non sint approbata, ita intelligentes d. §. Leges, ut dictum est supra in secunda opinione Hostien. num. 25 & in 7. in illius membr. num. 35, licet Joann. de Imol. in cap. 1. num. 14. infra de vit. & honestat. Clericorum reprobet hanc distinctionem, quia quando lex statuit, ut aliquid fiat, vel non fiat, satis videtur præcipere, ut de se patet, ad hoc cap. Consuetudo dist. Et de lege consilij, quæ indistincte tollitur per desuetudinem, notant Archid. & Gemin. in dict. §. Leges, & Felin. hic numero 7. vers. Prima declaratio. Quibus ita constituitis, venio ad articulos.

41 Primus est, An lex Ecclesiastica post promulgationem à principio statim liget antequam recipiatur à subditis. Secundus est, An lex non recepta ab initio tollatur per non usum, vel desuetudinem. Tertius, An lex usu recepta postea per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem abrogetur.

42 Circa primum in quo quaritur An lex promulgata statim liget ante acceptationem populi, ad partem negativam arguitur, quia leges firmantur moribus, §. Leges, 4. dist. Unde nullam vim habet obligandi, nisi ex more, ut docuit Aristotel. lib. 2. Politicor. cap. 6. circa fin. nec ulli alia causa nos tenet, quam quod iudicio Populi recepta sunt, ut dicitur in l. De omnibus, ff. de legibus. & hoc est à ratione, quia censetur lata à Principe sub conditione, si moribus utentium appro-

Calderin in Butr. & Imol. ut dictum est supra in 4. opinione, num. 29, & Felin. numero 12. vers. Intellige secundo.

43 Ego verò in tanto opinionum discrimine, solo veritatis studio, ac salva reverentia tantorum Patrum, totam hanc materiam dilungo in tres articulos, quividentur à Doctoribus confundi, & promittunt tractari. Proponuntur autem de legibus Ecclesiasticis merè positivis: nam si continerent jus Naturale, vel Divinum, aut illius declarationem; inemptum esse inquit ere de illorum non usu, vel contrario usu, quia in talibus non cadit consuetudo, sed corruptela, & diuturnitas temporis non minuit, sed auget peccatum: cap. fin. de consuetud. cap. Flagitia, 32. quæst. 7. cap. Veritate, 6. dist. Abb. in cap. Extravag. 5. quæst. vero, num. 26. vers. Consuetudo autem, infra de præben. & notant in Rubrica de consuetudine Innoc. numero 10. Compoll. in fin. Joan. Andr. num. 15. Felin. alios adducens hic num. 9. vers. Tertia declaratio, & consentiunt Calder. & alii supra citati pro quarta opinione in primo illius membr. n. 28. & Domini de Rota Koch. 10. incipien. Verum valde servetur nom. 4. de consuet. in anteq. licet hic lex positiva per omnia non esset consona juri Divino, sed aliquid illi adijceret, respectu additionis de illa judicandum esset tanquam de lege positiva, ut probatur in cap. Ut animarum in seculari resposito, de Condit. lib. 6. & declarat Gemin. in dict. §. Leges, 4. dist. & Felin. hic numero 8. vers. Sexta declaratio. Rursum proponuntur hujusmodi articuli de legibus Ecclesiasticis, quæ aliquid præcipiant, aut vetant, non autem de illis, quæ consulunt, permittunt, puniunt, vel disponunt, in quibus Hostien. & Doctores videntur convenire, ut vim obligandi non habeant si moribus utentium non sint approbata, ita intelligentes d. §. Leges, ut dictum est supra in secunda opinione Hostien. num. 25 & in 7. in illius membr. num. 35, licet Joann. de Imol. in cap. 1. num. 14. infra de vit. & honestat. Clericorum reprobet hanc distinctionem, quia quando lex statuit, ut aliquid fiat, vel non fiat, satis videtur præcipere, ut de se patet, ad hoc cap. Consuetudo dist. Et de lege consilij, quæ indistincte tollitur per desuetudinem, notant Archid. & Gemin. in dict. §. Leges, & Felin. hic numero 7. vers. Prima declaratio. Quibus ita constituitis, venio ad articulos.

44 Primus est, An lex Ecclesiastica post promulgationem à principio statim liget antequam recipiatur à subditis. Secundus est, An lex non recepta ab initio tollatur per non usum, vel desuetudinem. Tertius, An lex usu recepta postea per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem abrogetur.

45 Circa primum in quo quaritur An lex promulgata statim liget ante acceptationem populi, ad partem negativam arguitur, quia leges firmantur moribus, §. Leges, 4. dist. Unde nullam vim habet obligandi, nisi ex more, ut docuit Aristotel. lib. 2. Politicor. cap. 6. circa fin. nec ulli alia causa nos tenet, quam quod iudicio Populi recepta sunt, ut dicitur in l. De omnibus, ff. de legibus. & hoc est à ratione, quia censetur lata à Principe sub conditione, si moribus utentium appro-

46 Primus est, An lex Ecclesiastica post promulgationem à principio statim liget antequam recipiatur à subditis. Secundus est, An lex non recepta ab initio tollatur per non usum, vel desuetudinem. Tertius, An lex usu recepta postea per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem abrogetur.

47 Circa primum in quo quaritur An lex promulgata statim liget ante acceptationem populi, ad partem negativam arguitur, quia leges firmantur moribus, §. Leges, 4. dist. Unde nullam vim habet obligandi, nisi ex more, ut docuit Aristotel. lib. 2. Politicor. cap. 6. circa fin. nec ulli alia causa nos tenet, quam quod iudicio Populi recepta sunt, ut dicitur in l. De omnibus, ff. de legibus. & hoc est à ratione, quia censetur lata à Principe sub conditione, si moribus utentium appro-

48 Primus est, An lex Ecclesiastica post promulgationem à principio statim liget antequam recipiatur à subditis. Secundus est, An lex non recepta ab initio tollatur per non usum, vel desuetudinem. Tertius, An lex usu recepta postea per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem abrogetur.

49 Circa primum in quo quaritur An lex promulgata statim liget ante acceptationem populi, ad partem negativam arguitur, quia leges firmantur moribus, §. Leges, 4. dist. Unde nullam vim habet obligandi, nisi ex more, ut docuit Aristotel. lib. 2. Politicor. cap. 6. circa fin. nec ulli alia causa nos tenet, quam quod iudicio Populi recepta sunt, ut dicitur in l. De omnibus, ff. de legibus. & hoc est à ratione, quia censetur lata à Principe sub conditione, si moribus utentium appro-

approbentur, ut dixerunt Gemin. Felin. & alii supra citati in prima opinione, num. 21. Ergo ante implementum illius conditionis lex non dicitur in esse producta, quia conditio nihil ponit in esse, l. si fundum, ff. de contrahen. empt. etiam conditio sit tacita, ut hoc casu, & à jure subintellecta, ut per Alexand. conf. 42. Considerati, num. 1. lib. 7. Quare legem tam Civilem, quam Canonicam ex defectu voluntatis Legislatoris non obligari nisi à subditis recipiatur, censuerunt Gemin. in dict. §. Leges, Navar. in manual. cap. 23. numero 21. & cons. 1. quæst. 5. de consuetud. Covarr. lib. 2. variar. resolut. cap. 16. num. 6. & ex Theologis Maior. in 2. sent. dist. 15. quæst. 4. in argumenta contra secundam conclusionem. Artil in ver. Lex. numero 11. Angel. num. 4. in fin. quinimo Major ubi supra opinatus est legem Pontificiam hoc casu non obligare, non tantum ex defectu voluntatis Papæ, sed etiam potestatis, quia non potest aliter jus ferre, & ad hoc suadendum dicit Ecclesiam esse supra Papam, & idem si Ecclesia non acceptet legem Papæ, non posse per illam obligari.

48 Sed his non obstantibus intrepide concludendum est legem Ecclesiasticam post publicationem ligare à sui principio ante ullam populi acceptationem. Quam conclusionem tenet aperte Cardin. in proem. Clementis in ver. Universitate, quæst. 2. Ait enim, non receptionem indilinctè nihil operari, nisi transeant in consuetudinem, à Legislatore non ignoratam, & Turrecem. in §. Ideo, 4. dist. 1. dicens cum Hug. & Archid. Legislatorem posse compellere subditos ad acceptandam legem, quia alias potestas ejus esset illusoria, & in §. Leges, eadem dist. dicit, leges accipere ex moribus firmitatem stabilitatis, non firmitatem auctoritatis, ubi etiam refert Lauren. & Archid. dicentes, leges firmari moribus de facto, nam de jure satis firmatae sunt ab ipsa institutione. Idemque sentit ibi Prapofitus, & inclinat Sylvel. in ver. Lex. quæst. 6. quatenus sentit non receptionem non tollere legem, nisi per modum consuetudinis, quando Princeps scit, & tolerat. Tenet etiam Gregor. Lop. in lib. 16. part. 1. numero 4. ubi plures refert, & dicit esse communem intentionem Doctorum loquentium in hac materia. Et idem tenet Medin. Cod. de rescriptis, quæst. 36. ad quintum, qui huc subscribit Suar. lib. 3. de legib. cap. 19. ubi de legib. civil. & lib. 4. cap. 18. ubi de legib. Eccles. Et hanc conclusionem uti certam, & indubitatam supponit Hostiens. hic num. 7. dum dicit, nec negare possunt Magistri, quin saltem ab initio ad legem observandam adstringerentur Prælati, cum adhuc in consuetudinem non abiisset. Idemque supponunt Calderin. Butr. Abb. & alii complures supra citati pro 4. 7. & 8. opinione, dum fatentur, primos transgressores legis ab initio non receperit mortaliter peccasse, nisi ex aliqua rationabili causa excusentur. Hi enim omnes proculdubio admittunt legem ligare à principio antequam recipiatur à subditis. Ex quibus perspicue apparet hanc esse magis communem opinionem.

Præcipuum illius fundamentum est, quia ad hoc ut subditi obligentur ad acceptandam legem ex parte Legislatoris duo sunt necessaria, videlicet potestas, & voluntas, cap. Cum super,

51 de offic. delegat. Et quidem de potestate non est ambigendum, quia cum supremus Legislator potestatem habeat legem ferendi absque subditorum consensu, l. 1. ff. de consuetud. princip. §. Sed & quod Principi, instituit, de iur. natur. cap. Cuiuslibet Mandatum, 9. quæst. 3. habet etiam potestatem obligandi subditos ad illius observantiam, l. Leges, ff. De legib. cap. supra de consuetud. Et consequenter ad illius acceptationem, ut est textus in cap. De libello, ad fin. 20. dist. alioquin ineficax esset illa potestas, & planè inutilis, & leges essent ludibrio, quod esse non debet, cap. Non frustra, 23. quæst. 5. cap. Commissa, de elect. lib. 6. & l. final. §. Vtrumque, Cod. de bon. qua. liber. Præterea forum sortiti, & statuti ligari à pari procedunt, cap. Ut animarum, de consuetud. lib. 6. Butr. in rubr. de consuetud. num. 7. Dec in cap. Decernimus, numero 127. de iudic. Sed ad hoc ut subditi forum sortiantur non requiritur eorum consensus, quia iudicium redditur in invicem, l. Inter stipulantes, §. 1. ff. De verborum obligatione gloss. 3. & Doctores in cap. 1. de iudic. Ergo nec requiritur subditorum consensus ad hoc ut statuti, seu legibus contendantur, d. cap. Non frustra, 23. quæst. 5.

52 Quæ conclusio in Summo Pontifice est tam certa, ut secundum fidem negari non possit, inquit Suar. dist. cap. 16. vers. Dico vero primo, & notat gloss. tertia, & Doctores in dict. cap. De libello, 20. dist. Quia foli Petro à Christo Domino data est suprema potestas in Ecclesia, & non alteri, Ioann. 21. unde illam habent Pontifices Successores Petri immediate à Christo, à quo Petrus illam habuit, & non ab Ecclesia, cap. Omnes, & cap. Sacrosancta 22. dist. gloss. & DD. in §. Vincetiam, 11. dist. Dixi in cap. Significasti, à num. 32. supra de elect. Hinc concluditur, Christum ita dedisse hanc potestatem Vicario suo, ut per se posset valide, & efficaciter operari sine dependentiâ à consensu populi, Ergo potest per illam ferre leges habentes efficaciam, & valorem ad obligandum Ecclesiam ad consentiendum, & acceptandum leges, & præcepta, quia alias potestas non esset absoluta, & efficax; & lex Ecclesiastica non haberet vim, ut est à solo Pontifice, sed ut ab illo simul cum Ecclesia, ad hoc bon. text. in cap. Bona memoria, §. secundo, ibi si possent ab ea recedere nobis frequenter illudarent, & iudicium nostrum ab eorum pendere arbitrio videretur, supra de postulat. Prælatorum. Et sic potestas inter Papam, & subditos esset simultanea, secundum ea, quæ leguntur, & notantur in cap. Cum Ecclesia, Vulturana, supra de electione, & in cap. Postulasti, infra de concess. preben. in cap. Novu. & in cap. Quanto, de his qua. fi. em à Prælat. Si enim lex non potest esse lex nisi populo contentiente, profecto populus est Collegiator simul cum Pontifice: quod absurdissimum dicitur esse, cap. Ecclesia S. Maria, de consuetud. Præterea Christus absolute dixit: Quodcumque ligaveris super terram, &c. Matih. 16. cap. Sedita, de maiori. & obed. Et postea vres meas, Ioan. 21. cap. Significasti, de elect. De populo autem nihil dixit, nec posuit conditionem, si populus acceptaverit. Est ergo conclusio certa de hac potestate Summi Pontificis independentem à populo. Ad hoc, cap. Corolla per hanc, ibi etiam sine ulla Synodo præcedente, 9. quæst. 3.

Quod

53 Quod autem nec voluntas desit, probatur primò ex vi verborum legis, quæ simpliciter sunt præceptiva. Præceptum autem absolute latum non obligat sub conditione si subdici velit acceptare, sed absolute inducit necessitatem; alia est potius lex consilii, & exhortationis, quam præcepti, ut irrefragabiliter probat textus in cap. Quisquis præceptum, 14. quæst. 1. factu, cap. Præceptum, 12. dist. & cap. Proposuit, 72. dist. Voluntas autem Legislatoris præcipue ex verbis conjecturatur, quia nullam est majus mentis testimonium, quam qualitas inspecta verborum, leg. Labeo, §. Id Tubero, ff. De suppellect. legat. Bald. cons. 305. Verba Principis, num. 1. vers. Aut est dicitur, lib. 1. Secundo id constat quia cum hac potestas sit in Legislatore, certe non est vana, nec superflua, sed propter utrumque necessarium, & Reipublica congruentem ut est textus in cap. Non frustra, 23. quæst. 5. & dictum supra num. 51. Ergo quotiescunque Princeps fert legem, censetur hac potestate uti vellet, quando aliud non declarat, & de contraria voluntate ex conjecturis non apparet, arg. cap. Cum super, cum ibi plene notatis per Dec. in penult. colam post Calderin. & Abb. supra de offic. Delegat. Tertiò idem probatur à posteriori, quia Princeps potest, & suppliciter cogunt subditos ad legis executionem, dict. cap. Non frustra, 23. quæst. 5. cap. Ut Clericorum, de vit. & honest. Clericorum, cum inhiuit, simil. Nec ab initio cum lex promulgatur, audent subditi coram Jure exculationem asserere, quod legem non servaverint, quia illam non acceptaverunt: nam hoc est quod tunc agitur, & ad quod coguntur, & propter quod puniuntur, scilicet quia legem non servant, nec observando acceptant: idcirco enim pena imponitur, ne de contumacia valeant gloriari, dicitur textus in cap. Cum in Ecclesiis de maior. & obed.

55 Si igitur de potestate, & voluntate Principis non ambigitur; ergo lex sufficienter promulgata statim obligat subditos ad eam servandam, & acceptandam; & sic acceptatio legis est effectus, qui subsequitur ipsam legem, cap. Commissa, vers. Ne statuum, de elect. lib. 6. Sicut actio subsequitur obligationem, quæ propterea dicitur mater actiois, leg. Licet, §. Ea obligatio, ff. De procurat. gloss. in leg. 1. in ver. Iustitia, ff. De iust. & iur. ergo impossibile est, ut acceptatio legis concurret ad esse legis, vel ad producendam legis obligationem; quia nihil potest esse, vel operari antequam sit, l. ult. ff. De collat. bonor. Oldr. cons. 280. Quæstio est utrum Imperator numero 7. Quare hanc conclusionem, id est in Constitutionibus Papæ, qui habet potestatem immediate à Deo, non esse necessariam acceptationem inferioris, firmavit Rota decis. 630. num. 6. part. 4. Recens. & fuit decisum in Romana concordia S. Petri, 11. Junii 1610. coram Cardinali Cavalerio, quæ habetur impressa dec. 85. & in Recens. decis. 213. part. 1.

56 Non obstat dict. §. Leges, 4. dist. quia quamvis sit radicalis in hac materia, & approbatus universaliter per omnes glossatores, Magistros nostros, ut ait Felin. hic num. 13. vers. Considerabam tertiò, & vers. Primo modo, tamen non est Augustini, ut incaute putavit Sylvel. in ver. Lex. sed est Gratiani, qui non habuit potestatem

legis condendæ, ut observat Imol. hic numero 13. vers. Item nec obstat, & Suar. lib. 4. de legib. c. 16. vers. Deinde confirmari potest, & cujus dicta quotidie reprobamus, ut inquit Ioan. Andr. & omnes post eum in cap. 2. supra de rescriptis. & reprobariones plures cumulat ibi Felin. ut plenius scripsi in cap. Canonum statuta, numero 1. supra de Consuetud. Sed quia forte male in practica audiretur, ut autoritas illius text. retraheretur in dubium; ideo respondere possumus legem firmari ex moribus, non ut tunc incipiat obligare, quia ipse utas ex obligatione nascitur, sed ut quandà stabilitatem ex usu acquirit, ita ut postea non ita facile per contrariam legem, vel consuetudinem abrogetur, arg. l. Minime, ff. de leg. & sic firmantur moribus de facto, & non de jure. Quæ intellectum ad illum, §. Posuerunt Archid. Turrec. & alii, ut retegi supra hoc eodem num. in prin. Unde optime glossa magna post medium in prænot. Cl. men. in ver. Virescit uti, dicit publicationem esse ultimam ad am perficientem legem, per textum in l. Humanum, c. De legib. Idque verius esse affirmat ibi Cardinalis num. 1. in fin. Ad idem in Authen. ut salta nove Constitutiones, §. 1.

58 Non obstant iura, quæ Abb. adducit pro sua opinione id est, cap. De libello, 20. dist. & cap. Cum olim de Cler. coningat. Quoniam Orientalis Ecclesia non ideo excusatur à voto continentis, & transgressione canonum, quod illos non receperit; sed quia Papæ eorum consuetudinem approbavit, ut cap. Si Romanorum, 19. dist. & notat gloss. ut in d. cap. De libello.

59 Circa secundum articulum, in quo quaeritur, an lex non recepta ab initio tollatur per non usum, vel desertionem; Dic tribus modis posse considerari non usum legis. Primò scilicet quando nunquam contingit casus, in quo lex potuerit observari. Et hoc primo casu sine trepidatione tenendum est, per hujusmodi non usum nullo unquam tempore legem posse abrogari; ita Ioan. Andr. in cap. Ioannes, numero 14. vers. Vbi verò non usus, infra de Cler. Cuiusque exemplum. Lex statuit, ut Hermaphroditus iudicaretur secundum sexum, in quo magis incalcescit; 1. Quæritur de statu homin. Pone, quod in loco mille annorum spatio non contigerit hic casus, ut ibi fuerit aliquis Hermaphroditus; & sic non fuerit usus legis; certe per hoc lex non tollitur, secundum Ioan. Andr. & sequitur Gemin. in dict. §. Leges, 4. dist. & Felin. hic num. 10. & Sylvel. in ver. Lex. numero 26. Alex. dict. cons. 132. num. 4. lib. 1. latissime Arex. in proem. institut. §. Igitur in ult. col. & las. in l. Rem non novum numero 8. cap. de iudic. & in l. De quib. num. 33. ff. De legib. Nam jura, quæ dicunt leges abrogari per non usum, intelliguntur quando evenit casus, ut servari potuerit, ut probat tex. not. bilis in l. Vnus ex factis §. fin. cum l. seq. ff. De servit. Rusticor. prædiorum, ubi non omitto servitutum deducendi aquam in fundum, si idem usus non fuit, quia fons exaruit, & per illum textum lex firmat in privilegiis gloss. ordinari. in cap. Abbat. in ver. Ibidem, ante fin. infra de ver. Signif. & ibi etiam Butr. & Abb. prope fin. & Felin. in cap. Causa accessissent, num. 25. vers. Hanc regulam limitat primo. supra de consuetud. quibus adde glossam notabilem in cap. Vt privilegia, in ver. Semel

Zz

25

in anno, in fin. infra de privileg. & hoc planum.

62. Secundò modo potest considerari non usus legis, quando accidit quidem casus, ut lex poterit observari, sed tamen non usus non habet implicitum actum contrarium dispositioni legis, nec in substantia, nec in forma, sed simpliciter homines non sunt usi lege pro illo casu, nec tamen fecerunt contrarium: & hoc casu lex per non usum non abrogatur, exemplum: Pone quod domus minatur ruinam, nec data est cautio damni infecti, quia non est petita, & saepe damna illata fuerunt in agro, nec tamen fuit actum lege acquiescit: non per hoc tolluntur illæ leges, similiter si longissimo tempore ædificatum est iusque ad certam altitudinem, & non alius: ista est simplex abtinentia, quæ non tollit ius ædificandi usque ad Cælum. Ita Ioann.

63. Andr. loc. cit. & Felin. hic num. 10. Item pone, quod in aliqua Ecclesia fuit facta electio per viam scrutinii per tantum tempus, cuius non sit memoria in contrarium; utique ex hoc non censetur prescriptum contra eligentes, quominus si velint, eligere possint per viam compromissi.

64. Et idem si temper elegerint de gremio certæ Ecclesie: non enim ex hoc prescriptum esset, quominus possent eligere ex gremio alterius Ecclesie. Quæ duo exempla ponit Calder. conf. 19.

65. Incipien. in operaria, numero 1. de preben. & eodem modo si per mille annos fuisset appellatum ad Papam, non propterea intelligeretur sublata potestas appellandi ad Patriarcham, ut dixit Cardin. in suis notatis casuum, nota 146. incipien. Ad excludendam, quem hic sequitur Felin. num. 10. in 4. declarat. vers. Similiter dicit: & hanc theoreticam posuit Bart. in proam. Digestorum, §. Et antea, dicens: (de consuetudine, quæ deviat à lege, seu divergit à vero intellectu, tollitur lex, sed ex eo, quod nullus utatur lege, abstitit sæculo, ut lex illa dicatur tolli. Idem docuit Martinus Episcopus Pampilon. relatus hic à Bellam. n. 9. vers. Dominus Martinus: nam secundum eum solus non usus non potest tollere Constitutionem Canonicam: sed non usus habens implicitum usum contrarium cum tempore à lege præfinito, utique eam tollit. Idem firmat Cardin. in proam. Clemens in ver. Universitati, in 2. questione, Alex. dict. conf. 132. num. 4. lib. 1. & conf. 137. nu. 10. lib. 2. Rolan. conf. 5. Pulzæ, num. 72. lib. 1. Iason alia exempla adducens in dict. 1. De quibus, n. 33. & 34. ff. De legib. ubi testatur hanc esse veritatem, & ita communiter teneri, & est de hoc bona glossa in §. Igitur, in ver. Obtinebat, juncta glossa marginali ibi posita in proam. Institut. quod pluribus exemplis egregie confirmat. Ioan. Andr. in dict. c. Ioannes, num. 14. vers. Contrariam consuetudinem, de cler. coniugat.

66. Tertio modo potest considerari non usus legis prout habet implicitum contrarium usum. Negativa enim quandoque habent affirmativum contrarium actum, & non facere est aliquid facere. cap. Nemo de Simon. & satis est ut cadat in intellectum, secundum Ioan. Andr. in dict. cap. Ioannes, num. 14. vers. Sic, ad contrarium, de cler. coniugat. & in hoc tertio casu quando lex nova ab initio non fuit recepta, multi tenent eam tolli per duos, vel tres actus contrarios, sciente, & patiente Principe; nec ullum tempus requiri

ad inducendam præscriptionem: ipso autem ignorante sufficere longi temporis præscriptionem, id est decem annorum, ut vidit supra in 4. & 8. opinione. 28. & 38. Sed ista opinio iudicio meo sunt falsa, quia innituntur tantum illi fundamento, quod hic non agatur de præscribendo contra legem, sed de impediendo vinculo legis, ut per Felin. hic numero 13. vers. Considera secundò, & ita hoc fundamentum supponit vinculum legis non esse ortum ante legis acceptationem. Quod quidem esse evidenter falsum, satis superque ostendimus supra in primo articulo à num. 48. Quare cum non agatur de vinculo legis impediendo, sed potius de vinculo legis tollendo, & sic de ipsius legis abrogatione; dicendum est ad hoc requiri tempus quadraginta annorum, cum præscriptio sit contra ius, ex his, quæ notantur in cap. ult. infr. de consuetud. & in terminis nostris tenet Imol. hic numero 13. vers. Et quod dixi, & Abb. numero 4. Et quod dicunt de decennio Calder. & Butr. non procedit in legibus Ecclesiasticis, de quibus loquitur, sed in legibus civilibus tantum, prout loquitur gloss. in l. De quibus, in ver. inveterata, ff. De legib. & est magis communis opinio, ut testatur Alex. dict. conf. 132. numero 1. vers. Et subdant isti, lib. 1.

ad inducendam præscriptionem: ipso autem ignorante sufficere longi temporis præscriptionem, id est decem annorum, ut vidit supra in 4. & 8. opinione. 28. & 38.

67. Nec obstat alia gloss. quam ibi allegant pro fundamento, in cap. ult. in ver. Consuetudo, de consuetud. lib. 6. Quia loquitur in consuetudine, quæ est præter ius, & non contra ius, ut bene per Imol. loco citato, Ad §. Leges, de dist. abunde responsum est supra in l. art. num. 56.

68. Item prædictis non adversatur gloss. 2. hic, quam totus mundus amplectitur. Quoniam dum dicit Constitutionem hodie non tenere, quia non fuit moribus utentium approbata, intelligi debet de moribus longi temporis. Mos enim non fit nisi temporis longitudine, ut inquit Aristot. lib. 2. Politicor. cap. 6. prope finem, & sic debet intelligi de moribus cum lapsu temporis requisiti ad præscribendum contra legem, quod secundum canones est quadraginta annorum, ut in dict. cap. fin. de Consuetud. & ita contingit in casu hujus Constitutionis, quæ spatio annorum supra quadraginta, qui intercesserunt à Concilio Lateran. sub Alex. Tertio illius Authore usque ad Gregorianam compilationem, nunquam fuit moribus utentium recepta, quia indistincte fuit bellatum etiam temporibus hic prohibitis, & sic abrogata fuit per non usum longi temporis habentem implicitum usum contrarium, juxta præallegatam theoreticam Ioann. Andr. in dict. cap. Ioannis, quam ibi sequuntur, omnes præsertim Imol. ut hic testatur Felin. nu. 13. vers. Intellige. Conclude igitur legem etiam ab initio non receptam non tolli per desuetudinem minoris temporis, quam annorum quadraginta.

69. Circa tertium, in quo quaeritur an lex recepta ab initio, postea tollatur per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem: Hostiensis, ut vidit supra in 2. opinione, 22. tenet, contra legem præcepti desuetudinem, vel consuetudinem non excusare. Sed eum repræbent communiter Doctores, & illius rationibus cumulatè responsum est supra num. 29. & 41. nam quod pertinet ad consuetudinem, nulla est lex humana, quæ

quæ abrogari non possit per contrariam consuetudinem rationabilem, & legitime præscriptam, ut probatur in d. cap. fin. de consuetud. secundum Abbat. hic numero 4. ibi enim contra consuetudinem præservatur tantum modo jus Naturale, & Divinum; nec privati dicuntur tollere legem Superioris, sed ipse Superior consensum præstando huic consuetudini legem abrogat, cum iura ipsa statuant, ut per consuetudinem tolli possit jus positivum, & sequitur Felin. hic numero 13. vers. Secundò modo. Quod per plura exempla egregie persequitur Ioann. Andr. in d. cap. Ioannes, numero 14. vers. Contrariam consuetudinem. Et quod consuetudo etiam in sacramentalibus tollat legem, si Papa scit, & tolerat, est gloss. un. in cap. un. de secund. nupt. & ad prædicta plenius vide Bart. & Legistas in l. final. c. Quæ sit longa consuetudo, & Canonistas, præsertim Marian Soccin. in d. cap. final. de consuetud.

70. Quod verò etiam desuetudine lex tolli possit, admittunt ferè omnes quatuor concurrentibus. Primò scilicet ut casus acciderit, in quo lex poterit observari. Secundò ut materia non sit voluntaria, seu facultativa. Tertio, ut desuetudo non sit merè negativa, sed implicitum habeat contrarium usum, qui saltem cadat in intellectum. Quarto ut sit rationabilis, & legitime præscripta, secundum ea, quæ de non usu dicta sunt supra in secundo articulo. Et intelligitur legitime præscripta spatio annorum quadraginta cum scientia, & patientia Papæ, sine qua non usus Populi, vel contrarius usus contra Constitutiones Apostolicas nihil potest operari, ut post Ioann. Andr. & Gemin. in cap. Cum de beneficio de preben. lib. 6. declarat Præp. in dict. §. Leges, num. 3. vers. Nisi dato consensu Papæ, 4. dist. Idq. habuerunt pro indubitato Domini de Rota decis. 387. numero 6. part. 3. Recent. ex latè deductis in Romana concordia, §. Petri 13. Novembrii. 1609. 11. Ianuarii, & 12. Februarii 1610. coram Cardinali Cavalerio, quæ habentur impressæ in Recent. decis. 197. numero 3. & 4. decis. 213. num. 2. & decis. 221. numero 4. & seq. part. 1. Quibus concurrentibus legem tolli posse per desuetudinem probatur in proamio digestorum, §. Et antea, ibi, Cæteris eam desuetis, in l. 2. in princ. ibi invisitato recessit vestigio. C. de constitut. pecus. in Auth. de heredit. & falcid. §. 1. ibi, Leges tam neglectas venimus reparare, & in Auth. quibus modis Natura. efficit. sui, §. prope fin. ibi, Quoniam non uendo perempta est, & in prima Constitutione Codicis, §. quibus, ibi, in de suetudinem abierunt, in l. De quibus, ibi, per desuetudinem abrogentur, ff. De legibus, & in l. 1. ibi, & per desuetudinem abolita, C. de caduc. tollen. cum similib. ut per Angel. Aretin. in proam. Institut. §. Igitur & Felin. hic sub numero 6. vers. Lex nova, & firmat Ioan. Andr. & exemplis comprobatur in præalleg. c. Iohannes, num. 4. quem communiter Abb. & alii recipiunt, ut testatur Navar. in conf. 1. numero 2. de consuetud. & sequuntur Anchar. con. 218. iuxta ordinem, numero 1. in fin. Roch. in cap. final. scilicet. 4. numero 76. eod. tit. & Iason latè in d. l. De quibus, numero 33. ff. de legib.

71. Limita tamen conclusionem proximè firmatam, ut non procedat si aliqui in eod. loco legem servaverint; quia tunc alii contravenientes non

Profp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

excusantur, arg. cap. Cum iam dudum in fin. de preben. & tenet Abb. hic numero 4. vers. Si vero aliqui, & in cap. Cæmolim, num. 4. vers. Et ex hoc nota, de Clericis coniugatis, Butr. in cap. Quia circa ad fin. de consanguin. & affinit. & Sylvestr. in ver. Lex, num. 6. Hoc enim casu tolerantia Papæ non inducit dispensationem, nec excusat transgressores à peccato, ut per eos, & per Felin. hic num. 11. qui hanc limitationem tripliciter sublimitat.

DE TREVGA, & PACE.

Cap. Innoçiana.

S Y M M A R I U M.

- 1. Securitas privilegia que persona gaudent tempore guerra.
2. Rustici tantum privilegia suffragantur quando agros colunt & vadunt, & recedunt, & numer. 100.
3. Mercatores gaudent privilegia quando mercimonia exercent; & Peregrini quando peregrinantur; & milites quando militant.
4. Salvus conductus datus in eundo intelligitur datus etiam in redeundo.
5. Salvus conductus eundi, & redeundi an intelligatur datus pro una vice tantum an vero pro pluribus: distinguitur ut numerus seq. vsque ad numerum 100.
6. Concessio indeterminata intelligitur iuxta formam petitionis.
7. Sermo simplex regulariter verificatur pro prima vice.
8. Fallit in septem casibus.
9. Salvus conductus eundi, & redeundi datus alicui pro pace facienda intelligitur, ut possit ire, & redire donec pendet tractatus pacis.
10. Animalia, que arant, & semina portant ad agrum, semper gaudent securitate sicut Presbyteri, nec pignori dari possunt.
11. Boves aratorii executioni non sunt obnoxii.
12. Boves aratorii, & instrumentaria rustica in districtu Urbis quibus gaudeant privilegio.

1. INNOVAMVS. Personæ hic enumeratæ plena securitate gaudent tempore guerra. Hoc erat jus vetus, ut cap. Si quis Romipetas, & cap. Paternarum, 2. q. qu. 3. quod malè observabatur, & ideo innovatur hic: sed nihilominus adhuc non bene observatur, ut dicunt Host. & Abbas in princip.

2. Nota primò ibi, in agricultura existentibus. Privilegium rusticis concessum tantum eius suffragari, quando agros colunt, & vadunt, & recedunt. Et idem intelligas de Mercatoribus dum mercimonia sua exercent: & de Peregrinis quando peregrinantur, secundum Host. hic num. 2. Sic Milites quando militanti suo gaudent privilegio, l. final. c. De Milit. testam. l. ult. c. Quibus non obest long. tempor. prescript. Sic Clerici etiam Monachi quando regulariter vivunt, l. Generaliter, c. De Episcopis, & Cleric. quæ refertur à Gratiano in cap. Generaliter, 16. qu. 1. Sic